

JURE
VENTORUM

VULGO

Von Pufft- und Bind-Rechte/

occasione §. 1. C. de servit. & aqua.

AUSPICE DEO,
SUB PRÆSIDIO
VIRI

NOBILISSIMI

DN. HENRICI Lincens/
D. ET PANDECT. PROF. PUBL.
NEC NON COLLEGII JURIDICI

H. T. DECANI,

*Patroni ac Præceptoris sui omni honoris & obser-
vantia cultu æternum devenerandi,*

IN

CELEBERRIMA ALTDORFFINA

Die 1. Septembr.

ANNO M. DC. LXXV.

Publicæ Eruditorum censuræ submittet

RESPONDENS

ERASMUS LÖCKERUS, RATISBON.

ALTDORFFI,

Literis Johannis Henrici Schönnerstædt.

AB Wud

BENEVOLO LECTORI

S. P.

Nemo ferme in hac rerum machina existet, qui ab omni sanctimonix lege tam diversam feret sententiam, ut non tremeunda quasi mente libenter concedat, Deum sapientissimum hujus universi creatorem conservatoremque potentissimum esse. Neque putaverim ego, ullum unquam repertum fuisse hominem, qui diffiteri auserit, eundem in omnes res creatas supremum non obtinere dominium; adeo ut etiam is, qui a consummata hac felicitatis regula deflectere gestiat, ipsis Ethnicis pejor sit ac deterior. Unde quoque fluit, quod nulli mortalium concessum sit, contra eminentem hunc dominum vel minimam proprio jure de omnibus hisce sublunaribus sibi vindicare particulam. Quia tamen præter infinita ac innumera beneficia, quibus supremum Numen genus humanum ditavit, etiam hoc, tanquam palmarium præcipuumque occurrit, quod hominem condiderit rationalem; neque possit corpus humanum per intrinsicam suam substantiam conservari, nisi res quædam extrinsecus accedentes in consortium quasi vocentur. His namque nutritur, imo contra ea, quæ omnimodam corpori nostro minantur destructionem, munitur; Ideoque erga genus humanum eousque benignam sese exhibuit divina majestas, ut tralatitium sit, a Deo non solum omnes creaturas in usum hominum conditas, sed & ipsorum dominio subjectas esse. Et hinc inenarrabilem divini Numinis providentiam non obscure colligere possumus. Certe tam munificum ac beneficum providus hic director sese omnibus exhibuit hominibus, ut fabulæ etiam nomine veniat, si quis providentiam divinam in adjuvandis hominibus otiosam fuisse somniet. Ne quis vero putet, me solido probationis fundamento destitutum incedere, en Sacræ

Scripturæ, tanquam unici & adæquati res revelatas cognoscendi principii auctoritatem in scenam produco. Ita enim sapientissimus omnium imperiorum Monarcha ac protector *Genes. I. vers. 28.* inquit: *Crescite & multiplicamini & replete terram, & subjicite eam vobis, & dominamini piscibus maris & volatilibus cæli, & universis animalibus, quæ moventur supra terram.* Quod ipsum certe divinius assertum orbis per diluvium repurgatus etiam demonstrat, sicuti *cap. 9. Genes. v. 1. & seqq.* ea de re videri meretur, sicque per immensam summi Creatoris liberalitatem Adamo & per eum omnibus ad imaginem DEI creatis hominibus, dominium, quod antea soli competebat Creatori, ita communicatum est, ut se illo quidem DEUS non abdicaret, sed superius quoddam, imo eminentius retineret dominium, à quo hominum, tanquam subordinatum aliquod dependeret. Quapropter etiam *Philo Judæus lib. de Cherubin*, hujus domini divini causa motus, jus hominum in res creatas usumfructum tantum appellat. *Conferatur Grotius l. 2. de I. B. & R. c. 12. n. 2. in pr. & Pufend. lib. 4. de jur. nat. & gent. c. 3. §. 2.* Sunt vero res mortalium dominio hoc modo subjectæ, duplicis præcipue conditionis. *Quædam* enim proprietatis sive domini capaces sunt, quæ duo quasi important requisita, partim ut usum hominibus mediate & immediate, vel per se vel per cohærentiam cum aliis præbeant, partim etiam, ut custodiæ hominum aliquo modo obnoxia stent; *Quædam* vero ejusdem receptionem respuunt. Quum enim proprietas includat jus alios a re quadam arcendi, frustra proprium illud nobis asserimus, circa quod, quo minus cæteri nobis invitis de eo participant, nulla competit prohibitio. Unde provenire videmus res alterius conditionis, quales sunt istæ, quæ utilitatem quidem præbent hominibus, interim tamen propter amplitudinem suam inexhausti sunt usus, ut omnibus pateant, nescilicet singulis usus ipse reddatur malignior. Quo nomine vulgo à proprietate eximunt lumen, calorem solis, aquam profluentem, aërem & similia. Ut hinc Petrarcha satis ingeniose sequentia proponat: *Quid non commune est, quod natura optimum fecit? Sol omnibus lucet, luna innumerabilibus comitata sideribus etiam feras ducit ad pabulum: Quid*
aquis

aquis dici potest formosius ? in publicum tamen manant usum. Et Ovidius Metam. 6. ita canit :

Nec solem proprium natura, nec aëra fecit.

Sub hisce itaque inexhausti usus rebus, præcipue sub aëre venit *ventus*, de quo singularis exhibetur disquisitio juris in *l. ult. §. 1. C. de servit. & aqua*, quam breviter primo evolvam, postea alia de vento in jure nostro occurrentia urgebo. Faxit

DEUS, ut omnia cedant ex amini voto!

UT vero constitutio illa ex *l. ult. §. 1. C. de servitut. & aqua* eo melius innotescat, non frustraneam operam suscepisse putabor, si ipsissima constitutionis verba, perspicuitate sua non destituta, in aciem nunc producam, cujus hæc sunt lineamenta. Sequitur nunc

Constitutio ipsa.

XIV. Idem A. Johanni P. P.

Cum talis questio in libris Sabinianis verteretur, &c.

1. Cum autem apertissimi juris est, fructus aridos conculcatione, qua in area fit, suam naturam & utilitatem ostendere: aliquis vicinum suum vetabat, ita ædificium extollere juxta aream suam, ut ventus excluderetur, & paleæ ex hujusmodi obstaculis secerni a frugibus non possent, quasi vetito vento suam vim per omnem locum inferre ex hujusmodi ædificatione, cum secundum situm regionis (&) auxilium venti aream accedit: Sancimus itaque nemini licere ædificare, vel alio modo versari, ut idoneum ventum & sufficientem ad præfatum opus infringat, & inutilem domino aream & fructuum inutilitatem faciat. Dat. II. Cal. Novemb. Constantinop. post Consulatum Lampadii & Orestis V. V. C. C. 531.

PARS PRIOR

Explicationem legis proponit.

THESIS I.

INter famosas illas decisiones, quibus antiquorum JCtorum controversias, seu, ut Tribonianus in §. *libertinorum* 3. *Inst. de libertin.* loqui amat, antiqui juris altercationes placavit Justinianus, hæc nostra quoque constitutio sua radiat luce. Quare in Catalogo decisionum, partim ab *Emund. Merill.* partim etiam a *Dn. Strauchio*, JCto vere illustri, in *Dissert. ad Quinquag. decis. 1. cap. 1. n. 10.* propositarum & hanc nostram offendimus legem. Nec immerito, quia omnia decisionum *γνώσιμα*, circa quæ inter Interpretes ferme convenit, & in illa inveniuntur, quamvis hic noster §. si accuratius illum ipsum intueamur, non tam controversias Veterum JCtorum componat, quam altercationi circa quæstionem ex libris Sabinianis motæ, singularem quandam decisionem addat.

II. Patet proinde hinc, quod primum *γνώσιμα* Decisionum alias audit, hanc nostram legem a Justiniano, Imperatore gloriosissimo, ad Johannem P. P. emissam fuisse, quod ipsum *ex collat. leg. precedentis* constat. Tres namque numerantur Præfecti Prætorio, Demosthenes, scil. Julianus & Johannes, ad quos quinquaginta decisiones directæ sunt, ut solide id docet noster *Strauch. cit. dissert. 1. c. 1. n. 18.* Justiniani vita id omnium versatur manibus, adeoque superfluum erit, plura de hac ut proponamus, ne soli meridiano faculam accendisse videamur. Brevitatis interim gratia *ad Procop. de Bell. Vandal. Paul. Diacon. in Justin. Jornand. de rebus Gothic. Zonar. Evagr. Matth. Theat. histor. Giphon.* aliosque tum Historicos tum JCtos provocamus. Johannes cognomento Dacnas, ut Agathias scribit, fuit ratione Cappadox, quem artium liberalium & disciplinæ omnium rudem fuisse, adeo ut nihil nisi literas & has ipsas valde male scribere didicerit, *Procopius l. 1. de Bell. Pers. testatur. Vid. Dn. Strauch. d. 1.*

III. Erat autem hic Johannes Justiniano pro cæteris charus & acceptus, quamvis enim præter ruditatem, affectibus nimis deditus,

dicus, tantusque divitiarum captator fuerit, ut odium totius populi Constantinopolitani adversus se concitaverit; attamen propter magnam indolem & naturæ, qua pollebat, vim excellentem, ad tantum honoris fastigium evehctus est, ut Præfecturæ scilicet Prætorio præset ac suprema post Imperatoriam dignitatem gauderet potestate. In tantum enim Præfecti Prætorio potestas, primis temporibus admodum exigua. *l. 2. §. 19. de orig. jur. l. un. pr. de off. præfect. prator.* excreverat, ut ipsius Imperatoris vice fungeretur, ac nullius ab ejus sententia valeret provocatio. *d. l. un. §. 1.* Atque ad hujus muneris præcellentiam refert Jctus *in d. l. §. ult.* quod a sententiis præfectorum minores ætate non ab aliis Magistratibus, sed ab ipsis solum præfectis restitui potuerint. *l. 17. de min.* Quorum autem prætoriorum præfectus fuerit Johannes, indicat rubr. *Nov. 1. que ita se habet: Imperator Justinianus Augustus Johanni Gloriosissimo sacrorum per orientem Prætoriorum Præfecto, iterum Exconsuli & Patricio.* In Const. N. C. F. vocatur Exquæstor palatii Consularis atque Patricius. Patricius vero non eo sensu dicitur, quod eorum Senatorum, quos Romulus creaverat, aut antiquissimæ cujusque familiæ progenies fuerit; qui propterea, quod Patres suos citare possent, hoc nomine insigniebantur. *Vellej. Paterc. lib. 5.* Sed quod Justinianus illum ipsum in numerum Consiliariorum cooptaverit. Translato namque Constantino-
polin imperio, cæperunt Principes ex senatoribus, qui curribus Magistratibus functi erant, sibi consiliarios & quasi Patres legere, quos Patricios dici placuit, quasi Patres communis reipubl. sicque Patriciatus nomen supremi consilii esse cœpit, quod Parentum nomine Imperatores dignabantur juxta *l. ult. C. de Consul. lib. 12. §. 4. Inst. quib. mod. jus patr. potest solv. ibique Vinn. Hotom. & Frantz. Brunnem. ad d. tit. C. de Consul. Cypr. Regner. in Censur. Belg. ad cit. §. 4.* Augendi denique tituli gratia, Exconsul salutatus est, etsi nunquam antea fuerat, juxta monita *Dn. Strauch. cit. loc. n. 20.*

IV. Alterum *γνώρισμα*, quod nostra *l. ult. ad numerum Decisionum* pertineat, est tempus, quo prodit, scilicet II. Cal. Novemb. post Consulatum Lampadii & Orestis, VV. CC. 531. Quia enim Codex prior editus fuit Id. April. anno æræ Dionysianæ.

fianæ 529. Consule Cæcinna Mauro Decio. Ab hoc tempore Decisionum Epocha ita incipienda erit, ut prodiisse credamus hæc Decisiones sub Consulatu Decii Lampadii & Orestis, ut & duobus annis post eorum Consul., qui sunt annus 529. & tres sequentes, sicque totum illud spatium, quo Compilatores Pandectarum confectioni vacabant, *Dn. Strauch. d. cap. 1. n. 2. § 4.* Atque intra hoc ipsum spatium hæc nostra lex & quidem anno æræ Dionysianæ 531. prodiit. Orestis Patricii & viri Consularis meminit *Procop. de Bell. Goth. lib. 3.* Lampadii vero etiam in vetusta quadam inscriptione Neopolitana mentio fit, juxta *Dn. Strauch. d. l. n. 21.* Reliqua in subscriptione occurrentia concernunt locum, scil. Constantinopolin, quam Constantinus Imperator Novam Romam, post eum vero Zonar. *νέαν Ῥώμην* appellavit, atque veteris & antiquæ Romæ prærogativa Imp. subsequentes lætari voluerunt in *l. 6. C. de SS. Eccles. l. 4. C. de oper. pub. l. ult. C. in quibus caus. pign.* *Briffon. de V. S. lib. 16. sub v. Roma.* Atque ab hac nova Roma Thracia quoque novum sortita est nomen, quod Romania vel etiam Rumelia vocetur, quia in ea nova Roma sita est, *Philipp. Cluver. lib. 4. Introd. Geograph. c. 15. n. 1.* Hodie hæc nova Roma, uti notum, Imperio Turcico omne decus atque dignitatem præstat.

V. Ultimum & quidem potissimum *γνώρισμα* hujus nostræ legis, proter quod locum in Catalogo decisionum meretur, est argumentum decisorium, quod tractat. Sicut enim non aliunde certius, quam exinde, quod controversias prisctorum Jctorum decidant, agnosci possint decisiones, juxta monitum ipsius Imper. in §. 3. *Inst. de libertin.* Ita quoque idem in nostra lege occurrit. Primo enim quæstio ex libris Sabinianis proponitur talis; Si quis pactus esset cum vicino, ut liceret ei vel per se, vel per suas homines per agrum vicini transitum facere uno tantummodo die per quinquennium, quando hujusmodi servitus non utendo admittatur? Et postquam variæ Jctorum relatæ sunt sententiæ, demum Imperator controversiam hoc modo decidit, quod in proposita specie, si per quatuor quinquennia, nec uno die, vel ipse vel homines ejus eadem servitute usi sint, ea penitus amittatur viginti annorum desidia, adjecta ratione: *quod is, qui in tam longo prolixoque spatio*
sum

suum jus minime consecutus sit, sera poenitentia ad pristinam servitutem reverti desideret. Postmodum, sopita hoc modo controversia, adjicit Imperator in §. 2. declarationem casus notabilioris, si area mea indigeat vento, eumque aliunde recipere non possim, quod data mihi sit prohibitio contra vicinum, ne ædificium extollat, sicque ventum idoneum excludat. Adeoque hic noster §. quidem nihil decidit, sed decisionis solummodo prioris consecutarium est.

VI. Ait vero Imperator in hoc nostro textu: *Fructus aridos conculcatione, quæ in area fit, suam naturam & utilitatem ostendere*, quæ verba bene notanda veniunt. Quamvis enim Imperator in §. *cum ex aliena 25. Inst. de rer. divis. & cum eo Cajus in l. 7. §. cum quis 7. ff. de acquir. vel amitt. domin.* intra exempla specierum, quæ ad id, quod prius fuerat, reverti non possunt, frumentum quoque excussum referat, ut exinde colligi possit, frumentum ex alienis spicis excussum pertinere ad excutientem, Cajus tamen statim subjicit, se eorum sententiam probare, qui frumentum alienis spicis excussum ejus esse non dubitant, cujus spicæ sunt, propterea, quod grana, quæ spicis continentur, perfectam suam habeant speciem, adeo ut qui excutit spicas, non novam speciem faciat, sed eam, quæ est, detegat, *d. l. 7. §. 7. in fin. Unde & Busf. add. l. 17. §. 7.* eleganter notat, quod §. *cum ex aliena 25. Inst. de rer. ex hac l. 7.* supplendus & explicandus sit. Id ipsum hic Imperator noster emphatice confirmat, dum non dicit, quod conculcatione suam naturam accipiant, sed tantummodo ostendant. Idem de leguminibus, lupino, lente, cicere, fabis, aliisque id genus frugibus, quæ filiqua continentur, dicendum est, exemplo frumenti. Idem etiam ad vinum ex uvis & oleum ex olivis alienis expressum extendit Bachovius, quod assertum tamen haud injuste reprobat *Vinn. ad §. 25. Inst. de rer. divis. n. 5.* propterea, quod spicæ non sint materia, ex qua fit frumentum, sed frumentum excussum idem manet, quod ante fuit. Unde sicut eandem speciem; ita & idem retinet nomen. Vinum autem & oleum fiunt ex uvis & olivis, atque ut in aliud nomen; ita & in aliam speciem uvis & oleis peremptis, transeunt. Plures rationes, per quas *Bachovii* impugnatam conspiciamus sententiam, apud ipsum curiosus Lector videat.

VII. Cæterum respicit Imperator hisce verbis modum excutiendi fructus, circa quem ex antiquitate edocemur: Rerum naturam primum homines glandibus aluisse, cujus asserti auctor est *Plinius*. Idem & *Naso* testatur i. *Metamorph.* ita canens:

*Contentique orbis nullo cogente creatis,
 Arbuteos foetus, montanaque fraga legebant,
 Cornaque & in duris haerentia mora rubetis,
 Et quae deciderant patula Jovis arbore glandes.*

Postmodum frumentum, & quidem juxta Plinium & alios, a Cerere inventum est. Ita enim de ea fabulantur: Cererem primum invenisse usum frumenti, quod sorte inter alias herbas misceretur, ignotum cæteris, insimulque docuisse homines servandi ac serendi modum, ac ob id Deam judicatam fuisse. Cereri tamen alii & Triptolemum propter frumenti sationem, Saturnum & Osirim, qui & Dionysius dicitur, adjungunt. Verum, ut ex Eusebii atque Lactantii testimoniis constat, longe ante tempora, quam existerent Ceres, Saturnus, Triptolemus vel alius aliquis, frumenti usus receptus fuit, præsertim apud Hebræos & Ægyptios, uti ex Josepho & sacris literis constat, quod Judæa, cum caritate annonæ laboraret, Jacob ad emendum frumentum filios in Ægyptum miserit. Ideoque cum Hebræi primo omnium terram coluerint, extra omnem controversiam credibile est, ab iis tum agrorum culturam, tum fruges excutiendi & molendi usum ad posteros translatum, atque siciliis populis communicatum fuisse, teste Polydoro Vergilio de invent. rer. lib. 3. 1. & 2.

VIII. Sed metendi & trituræ alia prorsus ratio Romanis, aliarumque calidarum Regionum incolis in usu fuit, quam nobis. Metebant fere semper, antequam grana prorsus indurescerent, ne solis calore nimium tosta, una cum spicis & aristis deciderent, ac ventorum turbine excussa in terram defluerent. Genera metendi complura fuerunt, ut ex Collumella & Varrone constat. E spicis in aream congestis frumentum excutiebant tribulo, quod fiebat e tabula lapidibus aut ferro asperata, quæ, imposito auriga aut pondere gravi, trahebatur jumentis junctis, ut discuteret e spica grana. Habebant quoque eundem in usum præparatum plaustrum, quod Punicum dicebant, ex asseribus dentatis cum orbiculis, in eo sedebat aliquis atque agitabat jumenta. Apud alios grex jumentorum in aream actus ibique perticis agitatus, unguis exterebat grana. Unde Poëta: *Bobusq; triturant grana*; vel etiam si spicæ tantummodo recisæ fuissent, in horreum conferebantur, & per hyemem baculis excutiebantur, Varro lib. 1. de re rust. cap. 52. Adde. Guilielm. Estius in comm. ad c. 9. vers. 9. 1. ad Corinth. ubi ad verba: *Non alligabis os bovi trituranti*, addit: *Moris fuisse apud Orientales, ut & hodie in quibusdam locis Gallicanis, bovis operâ uti ad fruges pedibus triturandas. Qui vero tenacio-*
 res

* (11) *

res fuerunt, bobus illis ora obligasse, ne de frugibus, quas terere bant, edere possent, quod iniustitiæ & inclementiæ cujusdam, quam lex prohibuit, signum erat. Tritis hoc modo frumentis, e terra subactabantur vallis aut ventilabris, cum ventus spiraret lenior, ut, quod levisimum est in eo atque acus appellatur, evannaretur foras, & frumentum, quod est ponderosum, purum veniret ad corbem, *Varro dict. loc.* Posterior modus a nobis servatur, ideoque demessa frumenta in mergites colligata, in horrea convehuntur, ibique exteruntur baculis ac flagellis teretibus, ad eam rem odoneis, vannisque expurgantur, ut postmodum ita expolita granario inferantur, sicut ex hodierna rei rusticæ cultura id omnibus constat. Eodem modo textum illum explicat *Cornel. a Lapide in comm. ad 1. Epist. ad Corinth. c. 9.*

IX. Non sine ratione tamen Imperator in nostro textu facit mentionem aridorum fructuum, ut hunc conculcationis modum restringat, ne quis putet, eum etiam ad fructus liquidos pertinere, quorum conculcatio vento idoneo & sufficienti, ad expurgationem alias necessario, non indiget, sed potius torculari, prelo, vel alia ejusmodi machina ad exprimendum apta, peragitur. Sunt autem fructus aridi, qui ad invicem commixti, non confunduntur, ut sunt frumentum & hordeum, juxta *Accurs. ad Auth. ad hæc C. de usur. vel etiam, juxta Gothofred. in not. ad d. Auth. § l. ult. §. ult. ff. de jure fisc. messis*, quatenus scilicet pro segete jam matura, non quidem laxius, ut etiam uvam contineat, sed proprie potius, ut solummodo fruges denotet, accipitur. *Calvin. in Lex. Jurid. ad vocab. messis.* Atque hi aridi fructus liquidis opponuntur. Tales autem sunt, qui confunduntur, ut vinum, mel & similia, de quibus agitur *in l. 23. C. de usur. l. 21. C. locat. § 27. § 28. Inst. de rerum divis.* Plura de aridis & liquidis fructibus proponit *Cop. in tract. de fruct. tit. 4. c. 12.*

X. Locum, in quo conculcatio fructuum peragitur, aream vocat Imperator in verbis: *quæ in area fit.* Area quidem variam in jure nostro recipit significationem, hic tamen area dicitur locus, ubi frumenta teruntur & arescunt, ut postmodum vel in granarium vel in pistrinum deferantur. Pistrinum, ut id obiter moneamus, quondam locus erat, in quo farina molebatur, nomen habens a pinfendo, h. e. contundendo, quod ante inventum molarum usum frumenta pilo comminuerentur ac costa tunderentur. Erant itaque pila vasa concava, in quibus antiqui pinfebant frumenta siccata vel costa in fornace; unde prodierunt fornacalia sacra, quæ ad fornacem, quæ

in pistrino erat, fiebant, pro farre, quod torrebatur, ut refert *Flav. Blond. lib. 1. de Rom. Triumph. & cum ipso Forcat. in pen. Jur. Civil. c. 6. circa fin.* Hucre spexisse quoque videtur *Virgil.* dum ingeniose ita canit:

Nunc torrete igni fruges, nunc frangite saxo.

— — — *Et Ovid. primo Fastorum.*

Triticeos foetus passuraq; farræ his ignem.

Fornacarius quoque dicebatur is, qui huic fornaci præerat, & ignis accendendi curam habebat, ut ex *Budeo* notat *Calv. in Lex. ad voc. fornacarius.* Add. *l. si servus servum 27. §. si fornacarius. 5. ff. ad L. Aquil.* Alias pistrinarius vocabatur. Postea mutata re mansit pistrini nomen etiam illi loco, in quo mola versatili terebatur frumentum, vel etiam machinis servorum jumentorumque operâ circumactis, comminuebatur. In eum servi, qui flagitium aliquod commiserunt, poenæ gratia tradebantur, ut servitutis perpetuæ loco molas circumagerent, qui propterea molarum præsepia atque Asini appellabantur, *Rosin. lib. 1. Antiq. c. 14. in paralipom.* Denique pistores dicti sunt non tantum, qui in pistrino farinam pinsebant, sed & qui panem conficiebant atque coquebant. *Polydor. Vergil. lib. 3. de rer. invent. c. 2.*

XI. Alias area veteribus in ipso agro fuit, ut tradit *Varro lib. 1. de re rust. cap. 51.* In provinciis & quidem in loco sublimiori & undecunque perflabili, sed longe ab hortis, vineis atque pometis, propterea ne paleæ frondibus insidentes, eas perforent atque arere compellant, *Pallad. lib. 1. de re rust. tit. 36.* Non longe tamen a villa extitit tum propter exportandi facilitatem, tum etiam ne propter domini vel procuratoris vicinitatem fraus ulla timeretur. Strata quoq; fuit vel silice, vel saxo montis excisa, vel sub ipso triturae tempore unguis pecorum & aquæ admisione solidata, clausa deinde & robustis munita cancellis, propter armenta, quæ cum terebatur, inducebantur. Fuit quoque circa eam locus alter planus & purus, in quo frumenta transfusa refrigerabantur, *Pallad. de re rustic. d. lib. 1. tit. 36.* In Provinciis æstivo imbre ut plurimum carentibus aperta, in quibusdam vero, ubi sæpius exoriuntur nimbi, tecta, vel, ut *Pallad. cit. tit. 36.* expresse tradit, undecunque proximo tecto maxime in humidis regionibus circumdata fuit, ut propter imbres subitos, frumenta, si necessitas id iusserit, raptim vel munda vel semitrita illuc ponerentur. Denique etiam pro re nata, ut eo solidior existeret, a lapidibus munimentum accepit, teste *Varon. d. l.* Atque ad hujus areæ similitudinem alius locus in urbe purus, i. e. non constructus, areæ nomine venit. Unde *Alciatus* inhærens Etymo, tradit
aream

aream proprie rusticam esse, & μεταφορικῶς tantum in urbe dici, quod redarguit Forcat. *Dial. 16. Necyomant. n. 2.* propterea, quia Jcti sapius aream pro loco, in quo domus ædificatur, posuerunt, ut in *l. si in area 33. ff. de condit. indeb.* innuitur, quorsum etiam spectat illud Horatianum:

Ponendaq; domo quarenda est area primum.

Unde postmodum area Jctis denotat locum, cui ædificium imponitur, it. qui depositis ædibus manet ac ædificii pars dicitur. *Paul. in l. servitutes. 20. §. si sublatum 2. ff. de servit. urb. præd. add. l. qui res 98. §. aream ff. de solut. l. 44. §. si area ff. de leg. 1. sic & in aliena area ædificare dicitur in l. 37. ff. de rei vind.* Denique etiam area appellatur locus, in quem collecta omni ex parte pluvia descendit, quam significationem *l. 2. & l. servitutes 20. §. si servitus 3. & §. qui in area 6. de servit. urb. præd.* præsupponit.

XII. In nostro textu area priorem significationem recipit, & denotat locum in prædiis rusticis, terendis frugibus & leguminibus aptum. Unde in *l. Mela 14. §. fin. ff. de aliment. leg.* describitur, quod pertineat ad frumentum cæteraque legumina exprimenda. *Add. Rossin. lib. I. Antiq. c. 14. circa fin. & Columell. l. 2. de rerust. c. 20.* ubi de area constituenda ita loquitur; Area quoque, si terrena erit, ut sit ad trituram satis habilis, primum radatur, deinde confodiatur, permittis que paleis cum amurca, quæ salem non accepit, extergatur. Nam ea res a populatione murium formicarumque frumenta defendit, tum æquata paviculis vel morali lapide condensetur, & rursus subjectis paleis inculcetur, atque ita solibus siccanda relinquatur. Sunt tamen, qui potius adjacentium fabalium partem trituræ destinant, areamque demessa faba & lecta expoliunt; nam dum a pecudibus legumina proculcantur, herbæ etiam unguis atteruntur, atque ita glabrescit, ut sit idonea trituris area. Denique in verbis; *suam naturam & utilitatem ostendere*, continetur finis conculcationis & trituræ, propterea enim aridi fructus trituratione exprimuntur ex spicis, ut eruti naturam suam, vim & utilitatem hominibus exhibeant.

XIII. Pergit Imperator: *Aliquis vicinum suum vetabat ita ædificium suum extollere circa aream, ut ventus excluderetur, & paleæ ex hujusmodi obstaculo secerni a frugibus non possent, quasi vetito vento suam vim per omnem locum inferre ex hujusmodi ædificatione, cum secundum situm regionis & auxilium venti aream accedit.* In quibus verbis non tantummodo exhibetur casus, sed & simul proponuntur rationes, quæ prohibentis causæ succurrunt, quod ædificium extollens (1.) excludat ventum. (2.) efficiat, ut paleæ per hoc obstaculum secerni a frugibus non possint,

hæcque (3) ex hujusmodi ædificatione quasi vento vento suam vim per omnem locum inferat, cum tamen (4) secundum situm regionis auxilium venti aream accedat. *Ipsæ quidem spicæ, verba sunt Columella de re rust. lib. 2. c. 21. melius fustibus tunduntur, vannisque expurgantur. At ubi paleis immista sunt frumenta, vento separantur. Atq; ad eam rem favorius habetur eximius, qui lenis equalisq;, æstivis mensibus perflat, quem tamen operiri, lenti est agricola, quia dum expectatur, se a nos hyems deprehendit. Itaq; in area detrita frumenta sic sunt aggerenda, ut omni flatu possint excerni. At si compluribus diebus silebit aura, vannis expurgentur, ne post nimiam ventorum segnitiam vasta tempestas irritum faciat totius anni laborem. Pura deinde frumenta, si in annos reconduuntur, repurgari debent. Nam quanto sunt expolitiora, minus a curetionibus exceduntur, sin protinus usui destinantur, nihil attinet repoliri, satisq; est, in umbra refrigerari & ita granario inferri.* Ex his veterum in purgando frumento adhibitum artificium colligi potest, quod præcipue per ventum peractum est, ut mediante eo paleæ a frugibus secernerentur, quod ipsum etiam noster textus satis superque demonstrat.

XIV. Nomine paleæ quid hic veniat, ex contextu sufficienter constat. Quamvis enim alias *πολύσημον* sit, ut cartilaginem quoq; pendulam a collo galli gallinacei juxta *Columell. lib. 6. de re rust. cap. 2.* significet. Hic tamen palea folliculum granorum denotat, eamq; a palam dictam esse, tradit *Varro lib. 1. de re rust. cap. 50. in verbis: quod cum spica stramentum heret, corbis in aream defertur, ubi discedit palam, a quo potest nominata esse palea.* Quamvis *Martin. in Lex. adh. voc. malit*, quod palea inde dicatur, quia palam & foris est. *Isidor.* dicit, paleam a quibusdam vocari, quod pala ventiletur, ut frumenta purgentur. Alii dicunt, Gentiles paleam a quadam Pale frugum inventrice vocasse, quam Cererem esse voluerunt. Melius cum Scaligero vocabulum paleæ a τὸ πάλαιον vibrare, deducit *Martin. d. l.* quod vibrando & ventilando separetur a granis. *Ludovic. Rom. in suis singular.* vult, quod appellatione fructus etiam palea veniat, *per l. 13. ff. quibus mod. usus fruct. amitt.* Verum textus hunc significatum non probat, nunquam enim de palea loquitur. Et quamvis *Baptista de Castell. in add. ad Lud. Rom.* pro defendenda istius sententia adducat hanc nostr. *l. fin. §. 1. C. de servit. & aqua.* hic tamen paleæ frugibus opponuntur, unde de hoc asserto merito quis dubitaverit.

XV. Ad instar hujus paleæ quædam capitula, quæ in Decretal. reperiuntur, & paleæ inscribuntur, denominata esse, multi opinantur. Quemadmodum enim paleæ ad grana viles sunt: sic capita il-
la

la omni pondere carere dicuntur. Hancq; notam ab *Eugenio III.* Pontifice, cui Gratianus compilationem suam obtulit, adscriptam esse, asserit *Gilbert. Reg. lib. I. Concil.* quod assertum confirmat *Andr. Alciat. I 2. Parerg. 3.* ex more loquendi ejus seculi vulgari, quod quasvis nullius momenti res paleas appellavit. Unde his capitibus plerisque omnis auctoritas abjudicatur, ut ex *Catell. Cott. de Jct. Hot. brut. fulm. Curt. Jun. tract. feud.* aliisque in *amœnit. jur. Can. nostri Strauchii semestr. prior. Ecl. 6. c. 9.* allegatis Doctoribus patet. Verum tam de priori, quam de posteriori lis adhuc sub judice indecisa hæret. Quoad prius enim caput multi plane diversas denominationes proponunt, dum voculam hanc vel a *παλαῖος*, unde *παλαιά* quasi antiqua, vel a *πάλιον* rursus, vel a nomine proprio alicujus deducunt, quam *Cardinalis Alexandrinus proœm. Decret. Procopaleam, Jason. rubr. Inst. de act. n. 12.* Quotopaleam, & Critici Gregoriani Protopaleam appellare gavisi sunt. Quoad posterius caput rectum est, quod hæ paleæ in quibusdam vetustissimis Decretalium exemplaribus non extent: unde patet, uno eodemq; tempore non fuisse adjectas denominationes istas, inde tamen perperam colligitur, eas esse leves & exigui momenti; Contrarium potius vel inde probatur, quod non paucæ earum a vetustioribus Gratiani compilatoribus agnoscantur, *vid. Dn. Strauch d. l. Sic in Decret. c. 2. X. de precar. eadem prorsus habentur verba, quæ in Decreto c. de precariis 6. C. 10. q. 2. inveniuntur, & tamen paleæ nomine insigniuntur. Unde non omnes paleas in Decreto contentas respui debere, demonstrat Dn. Zigler. ad Inst. jur. Canon. Lancelott. l. 2. tit. 27. §. 6.* Plura videre licet apud *Brandmyll. in introd. jur. Can. c. 4. preliminar.*

XVI. Cum paleis quoque hic frugum mentionem facit Imperator noster, quod verbum antecedentia restringit, ut neutiquam de fructibus in genere intelligamus. Quamvis enim fruges & fructus auctoribus *Varron. de lingu. latin. & Isidoro* a fruendo deducantur, usu tamen differunt, vox enim fructuum generalior est, frugum vero specialior, juxta *l. 77. de V. S. ibiq; Gædd. n. 1.* unde vindemia, sylvæ cædux, cretifodinæ, lapicidinæ, non in frugibus, sed in fructibus sunt. *l. 7. §. 12. 13. & 14. ff. solut. matr.* quamvis in actione pluviae arcedæ frugum appellatio porrigatur ad omnes fructus reliquos, non proprietate verbi, sed ex interpretatione, ob parem, quæ utrobique vertitur, rationem. *Weissenbach. ad d. l. 77. de V. S. thes. 8.* Fruges porro redeunt vel sine semine, vel ex semine. Illæ, quæ sine semine redeunt, generis nomen retinent; hæ segetes a semine specialius vocari solent, & dividuntur in frumentum & legumina. Quare *Plinius* inquit,

Frugum, duo sunt genera: *Fruventum*, ut triticum, hordeum, & *legumina*, ut faba, cicer, Generis nomen retinent uvæ, oleæ, &c. Legumen vero est fruges sine aristis, quæ siliqua, id est, theca modo retunda, modo cylindrica, modo etiam longissima continetur, ut sunt fabæ, &c. Fruventum vero est fruges, quæ emissis aristis, quibus, quasi aculeis a morfu minorum avium defenditur, crescendo perficitur & secatur, cujusmodi est triticum, hordeum, avena, &c. Et has potissimum in textu nostro respicit fruges Imperator, quia tali separatione a paleis indigent. Parum vero interfuisset, etiam si Imperator in numero singulari dixisset *a fruge*. Scimus quidem, quod *Forcatul. in pen. Jur. c. 5. circ. initium* differentiam inter frugem in singulari, & fruges in plurali hoc modo inducere velit, quod frugem in singulari dicamus pro quovis redivo; fruges vero tantum frumenta & legumina contineant. Verum nullam rationem proponit, quæ urgeat, quod singularis numeri significatio latior esse debeat, quam pluralis elocutio: unde & ipse *Forcatul.* postmodum non desistet, frugem in specie frumentum & legumina tantum comprehendere. *Vid. lat. Weissenbach, d. l. 77.*

XVII. Denique addit Imperator in fine: *Sancimus itaque nemini licere sic ædificare, vel alio modo versari, ut idoneum ventum & sufficientem ad præfatum opus infringat, & inutilem domino aream & fructuum inutilitatem faciat:* quibus verbis casum propositum decidit, quod nullo jure possit tolli ventus ad separandas paleas idoneus, vel quod vicinus neutiquam sic ædificare queat, ut ventum in aream vicini tendentem impediatur, hocque modo inutilitatem fructuum domino inferat. *Cujac. ad h. text. ut. ad l. 2. C. de jur. & fid. hast. fise. ut & lib. 16. obs. 29.* notat verbum inutilitatis, quo nomine a Roberto quidem reprehenditur, defenditur tamen ab Antonio Mercatore, tum quod verbum inutile occurrat in *l. 1. §. 4. depos.* tum etiam, quod verbum inutilitatis non solum in hoc nostro textu, sed etiam apud Cicero- nem, Cassiodorum & Lucretium inveniatur. Vide *Gothofr. ad nostr. text. lit. Z.* Reliqua, quæ de ventis notanda sunt, in parte posteriori hujus dissert. proponenda venient.

XIII. Ex dictis jam facillime colligere licet, quod juxta hanc Imper. nostri decisionem ventus idoneus & ad paleas a frugibus discernendas sufficiens per ædificii exaltationem areæ auferri non debeat. Quamvis enim non minima dubitandi ratio sit, quod quilibet ex libertate naturali, quousque velit, ædificare possit, si scilicet servitatem altius ædificium tollendi alteri non debeat. *l. 8. C. de servit.*

Et aqua ibique Dn. Brunnem. Cuilibet namque permissum est in suo
 ædificare ad usum suum l. 1. §. 11. ff. de aqua & aqua pluv. arcend. Mascard.
 de Prob. vol. 2. Conclus. 621. n. 3. nisi vel certa sit ædium forma, juxta
 l. 1. C. de servit. vel nisi id fiat ad æmulationem vicini. Gail. l. 2. observat.
 69. ibique Grav. in Concl. quo casu non licet ædificare cum injuria &
 incommodo alterius. Ut vero compendiaria procedam via, omnia
 ædificia ad æmulationem fieri dicuntur, quæ cum injuria alterius
 & animo nocendi, non utilitatis vel necessitatis gratia fiunt, quæ non
 profunt ædificanti, sed potius alteri nocent. Et ob hanc rationem
 huic malitiæ non est connivendum, sed suscepto potius peritorum
 consilio inquirendum, an talia ædificia toleranda sint nec ne? Sane
 humanæ societatis vinculum nullo modo permittit, ut alteri dam-
 num & nocumentum inferamus, sed potius ut vicino nostro emolu-
 mento simus. Hominem namque homini insidiari ex Florentini asser-
 to, juxta l. 3. de just. & jur. ff. piaculum ac nefas est. Quare licet nemini
 ædificandi jus prohibitum sit; ita tamen ædificia extruere debemus,
 ut utiliter ædificemus. Quæ utilis ratio potissimum hoc respicit,
 ut nemini in jure suo injuriam inferamus. Vid. l. 55. de reg. jur. Gail.
 d. Obs. 69. n. 17. ibique Grav. in Conclus. n. 4. Menoch. de A. J. Q. lib. 2.
 Cas. 156. n. 3. Mascard. de Probat. vol. 2. Concl. 621. n. 15.

XIX. Non obstante tamen hac ædificandi libertate, contrarium cer-
 te ex textu nostro patet, ubi sacratissimus Imperator Justinianus ex-
 presse sanxit, nemini licere sic ædificare, ut idoneum ventum areæ
 vicini auferat. Nonnulli quidem, inter quos etiam Johannes & Azo
 comparent, putant, quod textus intelligendus sit de casu, ubi consti-
 tuta est servitus altius ædificium non tollendi. De qua hypothese
 formant casum. Verum hanc sententiam refutat Baldus ad nostr. §.
 ult. duabus potissimum rationibus contra eandem insurgens, qua-
 rum I. est, quod tunc non fieret mentio situs locique. II. est, quod
 frustra loqueretur de moderatione idonei venti Imperator, si ser-
 vitus esset constituenda. Hinc non tantummodo specialitatem
 quandam in hac constitutione agnoscit, sed & postmodum conclu-
 dit, si area non potest habere ventum, nisi ex una parte, & non pot-
 est alibi fieri per dominum prædii, ipso jure prædio vicini servitu-
 tem esse impositam per legem, ne ædificando ventum impediat. Et
 in hoc ipso puncto multi conveniunt Dd. Quare etiam Dn Brunnem.
 ad nostram leg. mentem suam exponens istam sententiam ita confir-
 mat: Si area mea ad secernendas paleas indigeat vento, eumque
 aliunde recipere non possit, tamen prohiberi potes, licet servitu-
 tem

tem nullam debeas, quo minus ædes tuas altius ædifices. Ratio decidendi fundata est in favore annonæ, cujus intuitu locis vicinis servitus ipso jure imposita est. Imo si ab ea parte, a qua area vento indiget, nulium sit ædificium, potest ab ea parte prohiberi alter, ne omnino ædificet. Exinde textum hunc plane singularem esse volunt Dd. quos allegat *Boër. decis. 320. n. 14. Pallida* quoque ex hoc casu tale format ratiocinium, quod si ad agrum meum non possem habere iter & viam, nisi per vicini agrum; anne vicinus cogi possit, ut mihi viam per agrum vendat? Quod affirmandum esse putat, per rationem nimirum hujus constitutionis, quippe quum idem sit favor agriculturæ, limitat tamen prius assertum, nisi vicinus præbiturus viam insigniter lædatur, quam læsionem tamen, si idoneum pretium accipiat, non videmus. Sane obviis concedimus ulnis hoc ad prædia urbana non facile esse extendendum, cum ob favorem agriculturæ placuerit. *Aug. Barb. ad h. t. de servit.*

XX. Denique ex hoc textu sequentia colligi possunt notabilia: (1) quod frumentum non præstet suam utilitatem, nisi ex spicis separetur. Ad quam trituram peragendam varia juxta mores regionum recepta sunt instrumenta, quibus etiam applicari possunt omnia privilegia, quæ instrumenta rustica alias concernunt. v. g. quod ejusmodi instrumenta, h. e. personæ & res ad agriculturam pertinentes, oppignorari non possint, *Colleg. Argentor. ad tit. quæ res pign. l. hypoth. thes. 2. n. 8.* quod etiam apud antiquos Romanos observatum fuisse, constat: Legem siquidem habuerunt, ne quis aratrum agricolarum pignori acciperet juxta *Quintilian. Quin & L. Attica* boves aratorios mactari vetitum fuisse, dicit *Ælian. lib. 5. Var. histor.* Proinde Romæ quendam in exilium ire jussum, quod bovem aratorium occidisset, testatur *Plinius*; Imo esum vitulinæ carnis *Valentem* constitutione quadam prohibuisse, demonstrat *Cujac. 4. observ. 20.* Sed hæc in pignore tantummodo procedunt, ad hypothecam vero trahi nequeunt, cessante scil. prohibitionis ratione, dum enim possessio instrumentorum penes debitorem manet, usus agriculturæ non impeditur, *l. 7. & 8. Auth. agricultores. C. quæ res pign. vel hypoth. Nov. 32. 33. & 34.* Idem de mola asserit. *Pac. in tr. de pignorib. c. 6. n. 52.* ex autoritate juris Mosaici, *Deut. 24. vers. 6.* Quod de pignore est dictum, ad executionem quoque pertinet, ut in causa judicati capi non possint instrumenta ad culturam agri & trituram pertinentia, ne quidem in subsidium, aliis bonis deficientibus, cum per hoc retardetur tributorum illatio, *l. 7. & l. 8. C. quæ res pign. oblig. poss. Choppin. de priv. rust. lib. 1. p. 2. cap. 7. Marant. de ord. jud. p. 6. tit.*

ult. de execut. n. 31. Hillig. ad Donell. lib. 27. c. 3. lit. P. Coll. Argentor. ad tit. de re. jud. th. 95. (2) ventum tanquam necessarium ad triturationem requisitum aeræ auferri non posse. Quod posterius membrum ansam nobis dedit, ut ventum paulo altius ex jure considerandum esse, duxerimus.

PARS POSTERIOR

Ventum juridice considerat.

THESIS I.

Ventum humano generi alas quasi dedisse, non sine ratione plurimi ex eruditissimis viris decantatis, interque eos *Francisc. Bacon. Baro. de verulam. in histor. vent. & quidem in pref.* Ejus enim perniciousis alis instructi homines volant, non quidem per aërem, sed peringentia visu aspectuque horrida maria. Hinc ingens patet janua ad commerciorum sinus rite recteque perveniendi, mundusque hoc nomine tanquam janua ac patens porta omnibus incolis & accolis patet. Ventus terræ quoque, quæ gentis humanæ sedes ac receptaculum est, scoparum instar est, mundans omnia, quæ in terrena hac conspiciuntur gleba. Quinimo mare alioquin tranquillum & innoxium infamat, neque semper sine noxa aliorum, multis impedimento est maximo. Motum sine ope ac opera humana cedere solent magnum & vehementem; unde & ad navigandum & ad molendum veluti operarius conducitur; quin etiam ad plura alia adhiberi potest negotia, si humana non absit industria. Natura tamen ipsius inter secreta & abdita reponi consuevit. Hinc difficile est determinatu, unde ventus tantam sumat potentiam, quod ipsum diversas circa cognitionem ventorum produxit sententias. Philosophi quidem, Aristotele teste, unicum tantum admittebant ventum. Theriacles apud Strabonem duos tantum. Poëtæ Græci & Latini, quatuor, quos quatuor mundi regionibus seu cardinibus annumerarunt; unde etiam Cardinales vocantur. Nomina eorum atque regiones allegantur ab *Ovid. in Trist. lib. 1. Eleg. 2.* quando sonoros hosce fundit versiculos:

Nam modo purpureo vires capit Eurus ab ortu;

Nunc Zephyrus sero vespere missus adest:

Nunc gelidus sicca Boreas bacchatur ab Arcto,

Nunc Notus adversa praelia fronte gerit.

Huic pulcherrime adstipulatur Cluv. *in introduct. Geograph. lib. 1. c. 8. §. 2.* ubi ventorum nomina paulo altiore stylo ac filo adumbrat.

II. Andronicus Cyrrhestes apud Strabonem octo constituit. Plinius, Seneca, Aristoteles, duodecim agnoscunt. Græci ac Latini numerant pauciores, qui quidem ad navigationem aliosque usus non adeo commodi sunt, exinde tamen hi populi parvum senserunt damnum; Navigationes namque eorum, ut & omnium antiquorum a littoribus haud longe decedere solebant. Recentiores vero populi multo plures receperunt, sicut hæc omnia accurate certe ex *Historia Orbis Terrarum Geographica & Civili, Francofurti ad Oderam emissa, c. 2. & Culver. d. c. §. 3.* peti possunt; imo ut asserto huic majus fidei robur accedat, omnes ferme Naturæ atque Historiarum Secretarii fidelissime hæc omnia inculcant. Dantur vero inter navigationem alii generales, alii statii, alii asseclæ, alii vero liberi venti. Quinam vero illi sint, ut id sub operosum examen hic pluribus vocemus, non opus esse remur, contenti erimus, si in aliorum scriptis monumentisque desiderium nostrum exsatiaverimus. Quod si vero Curiosus Lector præter hanc ipsam juridicam ventorum tractationem ulteriora desideraverit, ipsum non solummodo ad *historiam orbis terrarum Geographicam & Civilem, ejusque c. 2.* sed & ad *Franc. Bacon. Baron de Verulam. Histor. ventor. Operi ipsius philosoph. moral. Politico & histor. insertam* remittimus, ibi namque, cum omnibus nominibus ventorum, qualitates illorum diversas, origines locales, generationes accidentales, ventos extraordinarios & flatus repentinos ad nauseam usque videbit. Nobis pro instituti ratione sufficiat quod ventus (qui vel commotio aëris sensibilis vocatur, vel juxta alios, aër cum impetu veniens, quia juxta *Franc. Bacon. Baron. de Verulam.* aliud quippam ab aëre moto non est, sed ipse aer motus, aut per impulsionem simplicem, aut per immistionem vaporum) subinde in jure nostro occurrat, quare Ventus nobis quadruplicis considerationis extabit causa (I.) *Quatenus est res inexhausta qualitatis.* (II.) *quatenus ad negotia & operas humanas promovendas concurrat.* (III.) *quatenus in servitutibus spectatur,* & (IV.) *quatenus casum fortuitum constituit.*

III. Quoad primum membrum probe notandum est, quod ventus de jure civili ad res communes referatur ac sub aere veniat *in §. 1. Instit. de rerum divis. l. 2. §. 1. ff. eod.* per communes vero res hic non intellectas volumus illas, quas Moralistæ & cum illis *Hugo Grotius*

*eius in consummatissimo illo de Jure Belli & Pacis opere l. 2. c. 2. §. 2. consti-
tuunt; quasi omnes res ab ipsa statim mundi infantia communes tu-
erint, sed illas potissimum, quæ natura sua in proprietatem descri-
bi non potuerunt, ut proprietate quidem nullius sint, usu vero
omnibus pateant, vel quæ natura ad omnium usum prodita, in nul-
lius adhuc ditionem ac dominium pervenerunt, juxta l. 14. pr. ff. de
acquir. rer. dom. Frantzke ad §. 1. Inst. de rer. divis. n. 1. Vinn. ad d. §. n. 1.
Dn. Strauch. diss. ad Instit. 6. aph. 1. Merito enim communionem pri-
mævam, cum Dn. Strauchio in diss. de imper. mar. cap. 1. plane reji-
cimus. Certe qui dominiorum originem ad mundi primordia non
retulerit, nec gratuitam benignissimi Numinis concessionem tan-
quam veram introductæ proprietatis constituerit causam, is a veri-
tatis semita quam longissime recedet. Ita enim nos sacræ literæ in-
struunt Gen. 1. v. 28. in verbis: *dominamini piscibus maris & volatilibus
cæli, & universis animalibus, quæ moventur supra terram.* Hocque domi-
nium postea, orbe per diluvium repurgato, Gen. 9. v. 1. ita confir-
matum fuit: *Timor vester ac tremor sit super cuncta animalia terræ & su-
pra omnes volucres cæli cum universis, quæ moventur super terram.* Ex quibus
jam elucescit, præter utendi fruendive facultatem quotidianam,
etiam rerum creatarum dominium Adamo & per ipsum toti generi
humano in prima creatione concessum fuisse. Quare & Dn. Zigler.
ad Grot. d. l. asserit, vi hujus donationis divinæ Adamum dominum
totius orbis terrarum factum esse, ita quidem, ut non solum a re-
bus universis alios excluderet, sed & nemo alius, si quis adfuisset,
jus occupandi res, nondum ab Adamo possessas, & possidendi ha-
bere potuisset, adeo ut nec liberi quidem Adami, quamdiu in fa-
milia Patris constituti fuerunt, hoc modo exclusi, quicquam de
dominio eo participarint, nisi quatenus donatione, assignatione
aut quacunque concessione, jure velut peculii, ut Romano more
cum Dn. Strauch. in dissert. de Imper. maris cap. 1. thes. 9. loquamur, ali-
quid ad ipsos ex liberalitate paterna pervenerit.*

IV. Rejicit quidem hoc ipsum assertum Henniges, dum in not. ad
Grot. d. l. Adamo plus, quam occupavit, non attribuit. Hinc & ne-
minem Adamo injuriam fecisse dicit, si ea, quæ ab ipso, tanquam
nostro primo parente libertati suæ relicta sunt, occupasset. Verum
quamvis concedamus, quod illa ad dominium acquirendum poten-
tialis facultas hominibus indistincte competierit, ut se potuerint
dominos constituere rei a dominio actuali vacuæ, quam ubi semel
sibi propriam fecere, non licuit deinde possessori eripere, qui sibi
occu-

occupatione prælationem moralem dudum quæſiverat. Quam in rem egregie quadrant verba *Gen. 1. v. 28.* signate posita: *Subjicite vobis terram &c.* quæ sane arguunt, terram dominio nondum subjectam, aptam tamen & habilem ea promissione factam, ut subjici hominibus posset, sicut etiam concludit *Horn. de Civit. l. 2. c. 2. th. 2.* Interea non aliter, nisi mediante Adamo hominibus illa potentialis facultas data, & ab ipso postmodum ad liberos suos translata fuit. Divina namque sapientia humano generi per primum hunc hominem jus illud voluit concessum. Non quidem negari potest, quod tum temporis universum genus humanum in hoc uno Adamo fuerit exhibitum, isque non pro se tantum, sed & pro posteritate etiam humana illa beneficia acceperit, eo tamen nequicquam obstante, hoc jus, in ejus persona consistens, ad posteros non nisi per modum translationis derivandum fuit. Vid. *Bæcler. ad Grot. lib. 2. c. 2. ut & Gebhard. Theodor. Meyer. in Analys. Polit. Arist. ad cap. 3. lib. 2. th. 53.* Et hæc dominii ratio uti Adamo ante diluvium concessa; ita & in Noacho post diluvium renovata est. Non minus enim eo tempore DEUS in Noachum jus in res universi hujus contulit; Quare non solum posteritati humanæ autor existit, ut illa urbes conderet novas, atque juxta divinum mandatum sese in mundo multiplicaret, sed etiam totum orbem tribus suis filiis, quasi hereditatis jure divisum, reliquit. Egregia plane hanc in rem Eusebii sunt verba: *Et divisit (Noachus) velut heres mundi a DEO constitutus tribus filiis suis universum mundum sub sortem missum, & unamquamque partem juxta sortem singulis distribuit.* Mentem Pufendorf. circa hanc materiam ex ipsius opere *moralis lib. 4. c. 4. §. 4. & sq.* latius cognoscere valemus.

V. Hinc sequitur, quando in jure Civili aer, aqua profluens, mare, & per hoc littora maris res communes dicuntur, non propterea id fieri, quasi in communione primæva, quæ nulla fuit, perstiterint, sed quod natura sua in proprietatem non abierint. *Azo in summ. ad tit. Inst. de rer. div. n. 9. Sutholt. Dissert. ad Inst. 4. thes. 17.* sicque communes sunt quoad actum, non quoad potentiam; quia ita sunt comparatæ, ut licet actu in bonis privatorum non sint, esse tamen possint, aut secundum proprietatem usumque, aut etiam secundum usum tantum. *Frantz. ad ff. tit. de rer. div. n. 4. Add. rerum communium descriptio in l. 14. pr. de acquir. rer. dom. proposita.* Et hæc res, paulo altius consideratæ, sunt duplicis conditionis. Quædam enim in præsens sunt nullius, per naturam tamen proprietatis capaces sunt, eamque actu subeunt, quando occupantur. Tales fuerunt ex mente
vete.

veterum Jctorum Romanorum pisces, volucres, fera bestia, quas etiam in alieno fundo capere licebat, etsi dominus fundi venandi aut aucupandi causa ingredi volenti aditum prohibere possit. *l. 3. pr. §. 1. l. 5. §. 3. ff. de acquir. rerum domin.* Et hæc, semel per occupationem propriæ factæ, iterum nullius fiebant & in libertatem abibant, quando hominum effugerant custodiam. *l. 3. §. 2. ff. eod. Christin, vol. 5. Dec. 84. n. 20. Vinn. ad §. 12. Instit. de rer. divis. n. 4.* Eodem referebant apes, columbas, pavones, feras mansuefactas, ubi aufugissent & consuetudinem revertendi deposuissent, tunc enim genitalem feritatem, quam exuerant, receperunt, & sæva feris natura rediit, ut cum Claudiano loquamur. Cæterum hoc ex circumstantiis iudex æstimet. Neque enim placet eorum sententia, qui desuetudinem revertendi ex una alterave prætermissione metiuntur, quamvis id plerique faciant, *test. Vinn. ad §. 15. Inst. de rer. divis. n. 1.* Denique huc referimus quoque hodie mare & per hoc littora maris. Non illud tantum, quod interiora terrarum ingreditur, hoc enim ad populum vel Principem, cujus territorium alluit, cum suis littoribus jure imperii pertinere, forte dubitationem non habet. Communiter enim traditur, maris propinqui usum, non amplius communem, sed privatam factum esse, ut exempla de Mari Hispanorum, Lusitanorum, Gallorum, Venetorum & aliorum populorum testantur, qui jus navigandi in vicino mari ad se transtulerunt. Quare Interpretes fatentur, tempore immemoriali usum, jurisdictionem & proprietatem propinqui maris acquiri posse: It. quod is, qui habet in terra, etiam habeat in mari terram alluente dominium, in quantum sese extendit territorium prope mare, & quidem usque ad centum miliaria a littore, *Bald. l. 4. Consil. 52. n. 2. Capoll. de S. R. P. tit. de mari. Heig. p. 2. q. ult. n. 54. ibique alleg. Jason. Felin. Vasq. Montan. de fin. reg. præcipue Cacheranus dec. 155. n. 2. & Bart. in tract. de Insul. c. 1. n. 1.* Sed & mare externum, sive oceanus, qui extima terræ amplectitur. Quamvis enim Grotius ex principio primævæ communis pro libertate maris in *Tract. de mar. lib. per. tot. cap.* multis pugnet rationibus, illud vero, utrum faciat studio veritatis & serio, an vero ut popularibus solummodo inserviat, aliorum scrutinio relinquimus: Ipsi tamen non immerito opposuit *Selden. Mare clausum*, in quo demonstravit, quod mare hoc æque domini capax sit, ac terra, quam posteriorem sententiam latius confirmant *Dn. Stranch in Dissert. aurea de Imper. mar. c. 2. & seqq. Dn. Struv. in Synt. jur. Feud. cap.*

cap. 6. aph. 7. n. 2. Johann a Felder in not. ad Grot. l. 2. c. 2. Limitationem addit Dn. Bechmann. ad ff. tit. de acquir. rer. dom. n. 57.

VI. Quædam vero res prorsus incapaces sunt proprietatis; Sicque eatenus ab hominum commercio excluduntur illæ, quarum natura omnem possessionem & apprehensionem corporalem ab hominibus factam respuit, & quæ nullum admittunt actum, ex quo peculiare alicui jus præ cæteris possit enasci; unde quoque vocantur *res inexhaustæ qualitatis*, tum propter immensitatem, tum etiam propter usum, quem in commune omnibus præbent, ut a nemine occupari, nec alii ab eorum usu arceri possint. Pufendorf. de jure Nat. & Gent. l. 4. c. 5. §. 2. Et ad hæc res sine dubio aer & ventus, calor & lumen solis referri possunt; quod assertum tamen non ita simpliciter admittendum esse ducit Pufendorf. in Elem. jurispr. l. 1. def. 5. §. 28. Hinc inter alia verba talia profatur. *Cum enim hæc res (scil. aer, ventus, calor & lumen solis) quemadmodum cætera ex una spaci parte in aliud transferri per homines nequeant, sane etiam velut spacio inherencia sub estimationem cadere possunt, adeoque quantum ad proprietatem, de natura spaci participent. Inde quem spacio meo excludere possum, consequenter etiam arceri queo, ne aère, vento, calore & lumine solis, in spacio meo existente, fruatur. Sic non inusitatum, imputare alteri clementiam aëris, commoditatem venti & solis, qua fundus, quem ipsi loco aut vento gaudet; it. quod per meum spaci in alterius ades vento aut lumini solis iter velut relinquam, cum alias obstruere possem.* Consimilia ferme tradit Zigler. in not. ad Grot. lib. 2. de J. B. in P. c. 2. §. 3. quod scil. jure servitutis mihi constitutæ possum prohibere, ne ædes quis altius tollat, ne luminibus officiat, hocque nihil aliud esse, quam quod aërem ædibus meis conterminum, liberum mihi esse etiam extra terræ ulum velim.

VII. Verum his nondum evincitur, quod aerem vel ventum habeam in dominio, sed tantummodo in re mea liberum, ventus tamen per se manet res inexhaustæ qualitatis, cujus dominii nulla plane est utilitas. Sic is, qui alienum fundum ingreditur, venandi aut aucupandi gratia, potest a Domino, si præviderit, prohiberi. l. 16. ff. de servit. rust. præd. ibique Brunnem. §. 12. Inst. de rer. divis. Capoll. de S. R. P. c. 21. n. 1. tamen hæc prohibitio conditionem animalium non mutat, non enim acquiruntur jure soli & loci, sed simpliciter jure occupationis. l. 14. in fin. ff. de acquir. rer. dom. Neque dominus ut fundi, ita quoque ferarum, in illo naturalis libertatis ductu oberrantium, dominus est & possessor. l. 3. §. 14. de acquir. vel amitt. possess. Unde quoque contra prohibitionem ingrediens, se-

ram bestiam occupatam suam facit, neque dominus rei vindicationem & condictioem furtivam habet, sed ingredientem sola injuriarum actione convenire potest. *l. 13. in fin. de injur. ibique Brunnen. Capoll. d. l. n. 2. Christin. vol. 5. Dec. 84. n. 20. & seq. Frantzke. ad §. 12. Inst. de rer. divis. n. 6. & seq.* Quæ de bestiarum venatione in alterius loco instituta jam dicta sunt, consimili modo ad nostrum propositum applicari possunt. Data quidem est facultas domino prohibendi, ne alter ingrediatur locum, sicque efficiendi, ut ventum in illo loco liberum habeat; ventus tamen per se manet res inexhaustæ qualitatis, unde si contra prohibitionem alter ingrediatur, & aere & vento, ut re communi utatur, dominus vero ingressu se læsum esse sentiat, actione injuriarum sibi consulere potest *juxta d. l. 13. ex qua Mey. p. 4. dec. 207.* colligit: Dominum posse prohibere, ne alter ipsius fundum ingrediatur, ubi prohibentis interest, secus est, ubi alteri prodest & sibi non nocet.

VIII. Neque singulare aliquod dubium pariunt *Zigleri* objectiones, quod jure servitutis constitutæ possim prohiberi, ne ædes altius tollam, quasi lumini hac ratione officiam. Ita enim aerem quidem ædibus meis conterminum liberum habeo, sed non in dominio. Ratio est, quia nullum jus hac servitutis constitutione in aere quæritur, sed impeditur saltem is, qui servitutem debet, ne altius ædificando, quod ipsi naturaliter facere licet, luminibus meis officiat. Si vero jus in aerem intermedium per servitutem acquisitum esset, illud vel per traditionem, vel per patientiam prædii servientis, quod antea jus quoddam in aerem habebat, vel etiam pacto quodam translatum esset. Nemo enim plus juris, quam ipse habet, in alium conferre potest, juxta vulgata. At nulla est ratio, cur aer ædibus meis conterminus, magis vicini mei sit, ita ut demum per pactum meus fieri debeat, quia meus est ante omnem conventionem. Nam is, qui mihi servitutem luminis debet, ventum aut lumen solis non concedit, sed tantummodo efficit, ut & per ipsius aream hauriam ventum, quod alias impedire potuisset, non quia venti habet dominium, sed tantummodo, quia ad suam utilitatem ita in suo fundo ex libertate naturali ædificare potest, ut per hoc ædificium ventus quoque per indirectum mihi vel ædibus meis auferatur. *Vid. Hennig. ad Grot. lib. 2. c. 2. §. 3.* Neque inde dominium aeris vel venti evinci potest,

D

quod

quod quidam dicunt, aves partem aeris esse, sicut pisces pars vel potius fructus maris perhibentur. Aves quidem in aere volant, & occupari possunt, non autem statim sequitur, quod sicut aves ac pisces in mari occupari possunt; ita quoque aer & ventus dominii sint capaces. Falsum præterea est majus enunciatum, neque unquam aves partem aeris dixerimus, sicut pisces partem aut potius fructum maris, ex hac scilicet ratione, quoniam aves & ex terra aluntur, & in eadem gignunt & gignuntur, ut hinc ad terram magis, quam aerem pertineant. Hinc aliter quoque res sese cum piscibus habet, qui in & per aquam vivunt, atque extra illam diutius durare nequeunt, & denique in eadem generantur; adeo ut eorum semina aqua, tanquam uterus solis calore animatus, coquat ac animet.

IX. *Gryphiand.* quidem in tract. de Insul. c. 11. n. 26. existimat, dominium aeris inde recte asseri, quod qui vult extruere molendina pneumatica, cogatur usum aeris redimere a principe. Ad cuius rei confirmationem sequentia adducit verba: *Necessitatem & indigentiam temporum nostrorum ut & fisci inopiam suadere, huiusmodi loca & incrementa obvenientia Regalibus annumerare, qua olim, florente adhuc imperio Romano & abundante erario, vel nullius dominio, vel privatorum lucro relicta erant.* arg. l. 1. 2. 3. & seqq. ff. de acquir. rer. dom. Quod adeo obtinet, ut ne illa quidem, qua jure naturali cuivis patebant, hodie a proprietatis nexu libera sint, inde pergit: *Quid communius & magis proprium humanis necessitatibus aere, quippe sine quo ne vivere quidem possumus l. fin. C. de alim. pup. l. 2. ff. de rerum divis. Et tamen nemini licet in suo molendinum erigere πνευματικὸν sive ventosum, nisi aerem a Principe redemerit.* Sed non minus fallitur, quippe quum non redemptio aeris, sed longe alia hujus concessionis impetrandæ ratio sit, scilicet quia molendinorum ordinata institutio ad civitatis curam pertinet, ne excedens numerus impediatur facultatem, commode habendi & exercendi molas, & exinde respub. capiat aliquod detrimentum. Præterea molendina pneumatica in terra fundamentum habent suum, adeoque etiam illi jure accenseri possunt, *Hennig. ad Grot. de jur. bell. & pac. lib. 2. c. 2. Consentit cum eo Dn. Struv. in Syn. Jur. Feud. c. 6. aph. 7. n. 5. ubi eleganter tradit: Quod molendinum pneumaticum non liceat cuivis pro lubitu secundum locorum consuetudinem extruere absque superioris permisso, ejus rationem adæquatam non esse, quod a*

Prin:

Principe sit redimendus, sed quod ad reipubl. salutem videatur pertinere, singularem gerere molarum curam, & prospiciendum sit, ne pluribus exstructis molendinis nemo recte & cum comodo molam habere queat, quod nec reipubl. nec ipsis molendina exstruentibus proficuum. Ex hujusmodi ratione etiam alia, quæ libertatis naturalis sunt, restringi solent, *add. th. subseq. n.* Longe absurdus denique & ne responsione quidem ulla dignum est, quod *Mascardus de probat.* dominium aeris inde asserere velit, quia suspensi in aere pendent. Verba ipsius, quæ *vol. 1. Concl. 403. n. 3.* de hoc dominio proponit, sequentia sunt: *Per exercitium jurisdictionis probantur fines & districtus tam in terra, quam in mari, imò in caelo & aere; quia usque ad caelum debet esse liberum possidendi. c. ubi periculum. de elect. lib. 6. Et hoc modo tunc significant dominium aeris, quia suspensi pendent in aere & ista est magna significatio meri imperii, quod consistit in quatuor: Sicut sunt quatuor elementa; in igne, ut quando quis comburitur propter maleficium; in aqua, ut quando quis ponitur in culeo, & in aquam seu in flumen projicitur, l. 1. C. de pratrib. qui fil. occider. in terra, ut quando quis in terra prosternitur & capite mulletur, l. 3. C. de episcopal. audient. cum similib.*

X. Atque ex his jam sufficienter constabit, quod ventus res inexhaustæ qualitatis permaneat, cujus usus cuilibet liber esse debet: unde fluit, quod vicinus non possit ædificare in solo suo juxta aream vicini, quæ ad triturandum frumentum adhibetur, ut per illud ædificium usus areæ impediatur, dum ventus retinetur *juxta nostr. l. fin. §. 1. C. de serv. & aqua ibique Bartol. & Bald.* quod juxta limitationem Bartoli & Baldi tum demum procedit, si area ventum aliunde non habeat, nisi ab ea parte, qua ædificatur. Adde *Cepoll. in tract. de servit. c. 43. sub. fin.* Neque hoc solummodo in area, ubi fructus excutiuntur, obtinet, sed & ex analogia juris ad alias res, quarum usui ventus conducit, extendi potest. Hinc, si quis habeat molendinum ventosum, alter juxta illud nullum ædificium ponere potest, ut hoc modo necessarium ventum molendino auferat, sicque prædio vicino servitus quasi ipso jure imposita est; quanquam interdum præoccupatione hæc facultas intercipi possit, si scilicet alter juxta molendinum jam habeat exstructum ædificium. *Petr. Gregor. Tholos. quidem l. 4. Syn. jur. univ. c. 10. n. 7.* servitutum altius non tollendi, legitimo modo ac quasi am, hoc demum efficere asserit, ita scilicet, ut sine jure servitutis

nec areæ consideratio ulla sit, sed possit quilibet pro lubitu ædificare, etsi vicino noceat *l. Proc. 26. de damn. infect. l. fluminum. 24. §. fin. cum l. seq. ff. eod. tit.* Unde concludit, quod servitus altius non tollendi, non tantum ratione luminum imponatur, sed etiam ratione areæ, si ventus impediatur, quo minus libere in aream influat ad purganda semina. Atque de hoc casu constitutæ servitutis altius non tollendi intelligendam esse cenlet *nostr. l. fin. §. 1. C. de servit. & aqua.* Quod ipsum quoque in pisirinis seu moletrinis, quæ vento agitantur, verum esse putat, dummodo vicinus ad æmulationem & injuriam ejus, qui habet molendinum exstructum, ex professo non objiciat impedimentum vento. Atque hoc assertum confirmare videtur, quod singulis liberum & naturæ jure permissum sit res suas facere meliores, etiam cum vicini incommodo, modo æmulatio absit. *l. 2. §. item Varus ff. de aq. & aq. pluv. arc. Mev. p. 4. dec. 30.*

XI. Verum Greg. hæc Tholos. præsupposita nostræ legis petunt principium. Quod enim illud concernit, quasi non constituta servitute nemo propter aream suam possit impedire alterius ædificium, per quod ventus necessarius excludatur, illud ipsum in parte anteriore hujus discursus fusius exploratum est. Singularitatem enim nostri textus, qui servitute jure ipso constituit, post *Cyn. Bartol. Bald. Johann. de Imola, Jason. Capoll. Nicol. de Milis in suo repertorio* aliosque agnoscit quoque *Boër. dec. 320. n. 14.* Et, ut de recentioribus nihil ulterius dicam, communis Doctorum schola illud docet, sicque destructo hoc principio applicatio quoque reprobanda est. Scimus equidem, quod quilibet in suo sive aliud ædificium sive molam pro lubitu ædificare possit, in tantum ut alter, qui longo tempore solus molendinum possedit, ædificationem novi in eodem tractu, propter lucrum decedens, impedire ne queat. *Capoll. de servit. rust. præd. c. 4. n. 50. & seq. Schneidew. de feud. p. 2. n. 45. & seq. Rosenthal de Feud. c. 5. concl. 28. n. 1. & concl. 29. n. 1. præcipue Mev. p. 9. dec. 72. & Rauchbar. p. 1. q. 27. n. 9.* ubi asserit, neminem prohiberi, in suo novam molam extruendi, etsi non procul inde molendinum suum habeat alter. Nihilominus tamen molendino, quod prius ædificatum est, commodum naturale, quod in aqua & vento idoneo subsistit, auferri non potest. Præterea quoque distinguendum est, an ad structuram molendinorum Superioris, ut in multis locis hodie contingit, requiratur consensus, annon? Priori quidem casu,

casu, si licite ex concessione Superioris ædificatum sit molendinum, alter superveniens ibidem aliud exstruere nequit, unde dominus prioris molendini licite ædificantem impedire potest, ne auferatur sibi hoc lucrum, quod ex publico legitime habet, l. 2. §. merito 10. ff. nequid in loc. publ. Neque etiam tales Constitutiones prohibentes, ne quis pro lubitu molam exstruat, ratione aut favore carent, ut solide demonstrat *Mev. p. 9. dec. 72.* ubi inter alia num. 6. sequentia proponit: *Quemadmodum molendina ad usum & necessitatem haberi ad victum atque annonam pertinet; at exstrui & conservari magnis sumptibus nec cuiusvis marsupii est: ita expedit adificantiibus etiam utilitatem terræ atque impense sue solatium prestare. Quod ut sub promiscua structura vix fiet, dum quisque iis lucris inhiat, evenit, ut nemo habiturus, ita facile tandem omnes illam neglecturi sunt, quod publice privatimque noxium.* Posteriori vero casu alter quidem in suo vel pistrinum vel aliud ædificium extollere potest, ita tamen, ut commodum venti naturale priori molendino non auferat. Quare & ipse *Grog. Tholosan. d. l.* concedit, non esse permittendum, ut aliquis ad injuriam alterius impedimentum vento obiciat. *Vid. Schneidewin. de Feud. p. 2. n. 50. & seq. ut & ad §. 1. Inst. de Interd. n. 55. & seq.* ubi mediante distinctione inter commodum naturale & civile, concursum scilicet molentium, hanc quæstionem latius resolvit.

XII. Extra qualitatem inexhaustam conducunt venti ad molendina pneumatica, in quibus ad molendum, veluti operarii conducti sunt, ut loquitur *Francis. Baro de Verulam in hist. vent.* ubi elegantissime demonstrat, qua ratione ventus alas molendinorum circumagat. Alias molendinorum tria dantur genera. Quædam enim tanquam ædificia seu domus in terra ad præterlabentem aquam aliquam ædificari solent, & communiter *Wasser- mühlen* appellantur, quibus annumerantur ea, quæ equis exercentur, dicta *Rosmühlen.* (2.) Quædam *windmühlen* seu alata & a vento agitata, vulgo vocantur *Windmühlen.* Quædam (3.) navalia, seu in aquis natantia sunt, & vulgo *Schiffmühlen* nominantur. Sed de his omnibus fusius agit *Hering. in tract. de molend. per tot.* cujus epitomen exhibet *DN. Fritsch. in jur. fluviat. pag. m. 1221.* Add. *Finckelthuf. Disp. feud. 3. Controv. 20.* De omnibus ut dicamus, instituti nostri ratio non permittit, solummodo molendina pneumatica ad trutinam juris paululum appendemus. Sic uti autem molendina solo inædificata ad res immobiles pertinent;

tinent; Ita quoque molendina vento agitata ad res immobiles
 referri possunt, quia molendina hæc ita inædificantur, terræque
 infixæ sunt, ut solo inhæreant. Stipites eorum in terra semper
 sunt defossi, & imprimis media illa columna, quæ molam hanc
 sustinet, trabibus tignisque transversis ita firmiter terræ infigi-
 tur, ut, licet pars superior ad ventum commodum circumagite-
 tur, basis tamen & fundamentum, quod principaliter consideratur,
 semper in centro maneat, nec unquam moveatur. Quæ vero in
 solo ædificantur, ea dicuntur solo contineri, *l. cum fundus. 21. in fin. ff. de instrum. vel instrument. leg. terra teneri adeoque fundi esse. l. fundus 17. in princip. ff. de act. empt. vend. solo cedere. l. ideo. 7. §. cum in suo. 10. ff. de acquirendo rerum domin. adiuncte esse, id est, pro ædibus & immobilibus haberi, l. gr. 18. in princ. verb. ita adiuncte sunt ff. de act. empt. vend.* Et illa quæ solo perpetuæ utilitatis causa inædificantur, ut non nisi corrupta & dissoluta inde transferri queant, pro rebus stabilibus sive immobilibus reputantur. *arg. l. 1. §. si iusserim. 21. ibi: eas res, quæ propter magnitudinem ponderis moveri non possunt, ut columnas &c. de acqu. possess.* Quia itaque molendinum ventilare terræ cohæret, semperque in eodem centro manet, & ad perpetuam causam, utque perpetuo emolumentum ferat, destinatum est, ideoque recte immobilibus accensetur. *Id. Hering. de molend. q. 8. DN. Hahn. ad Wesenbec. de rer. divis. n. 4. Finkelhus. cit. Disp. 3. Controv. 20. DN. Struv. Synt. jur. Feud. c. 6. aph. 11. n. 7.*

XIII. Dissentiunt quidem multi, interque eos *Beust. ad l. admonendi 31. ff. de iurejur. Borcholt. de feud. c. 6. n. 11. Jacob. Schultes. in addit. ad Roschitz tract. de dotal. art. 25. quos sequitur Berlich. p. 3. Concl. 30. n. 13 & DN. Carj. p. 3. Const. 24. def. 8. n. 5.* & quidem propter *l. Titius horreum. 60. ff. de acquir. rer. domin.* ut horreum frumentarium, quamvis vix loco moveri possit, tamen mobile vocatur. Verum inter horreum istud frumentarium & molam ventilarem magna intercedit differentia. Horreum enim, de quo *d. l. 60.* agit, non est stipitibus in terram defossum, sed supra terram tantum positum, neque est immobile, sed mobile, ut ex textu apparet. Erat enim ambulans, poteratque de uno loco in alium transferri, neque perpetuo usui destinabatur, sed tumultuario opere ex tabulis ligneis conficiebatur, & vocabatur alias horreum pensile, quo de horreo agit *Columell. l. 1. de rerust. c. 6. it. Pallad. lib. 1. de rerust. tit. 19.* quia nempe ad tempus saltim pro colligendis frugibus Patresfamilias ea commoditate utebantur. Sic & templum portabile in bellica expeditione veteres circumducere so-

lebant, quod facile expandi, &, cum placeret, rursus auferri poterat. *Sozomen. lib. 1. Histor. Eccles. c. 8.* Molendinum vero ventilare terræ est infixum, ea intentione, ut ibi perpetuo maneat. Neque enim usitatum est, ut molæ hæ pneumaticæ loco moveantur, neque etiam citra fracturæ periculum possibile, quibus verbis *Rösenthal. de feud. c. 4. concl. 4.* *Borcholti* dissentientis rationem, quod loco moveantur, resolvit, *Add. Vultej. de feud. lib. 1. c. 5.* Plura de motu ventorum in molendinis qui desiderat, *Francisc. Baccon. Bar. de Verulam. historiam ventorum* evolvat, ibidem multa singularia inveniet.

XIV. Præter molendinum pneumaticum usum ventorum quoque singularem in navigatione cernimus; Intantum enim, operante ventorum flatu, affurrexit industria humana, ut homines ferantur & volent, non per aerem certe, sed per maria. Quapropter de motu ventorum in velis navium *Francisc. Bac. Bar. de Verulam.* post multa notabilia, sequentia proponit verba: *Potest fieri per motum istum ventorum in velis navium (si ventus fuerit a-lucris & secundus) progressus in itinere 120. miliarium Italicorum intra spatium 24. horarum, idq; in navi mercatoria; sunt enim naves quedam nuncia, que ad officium celeritatis apposite constructæ sunt, (quas Caruvellas vocant) quæ etiam majora spatia vincere possunt. At cum venti plane contrarii sint, remedio ad iter promovendum utuntur hoc ultimo est pusillo, ut procedant lateraliter, prout ventus permittit extra viam itineris, deinde flectant se versus iter, atq; angulares istos progressus repetant, ex quo genere progressus poterunt fortasse intra 24. horas vincere miliaria 15.* Quare utilitas navigantium quam maxime exposcit, commodum ubivis observare ventum, ut eo citius ad eum locum perveniant, ad quem alias serius, adhibito quoque nonnunquam labore immenso pertingunt, indeque fluit, quod nauta, qui idoneum ventum in navigatione negligit, mercatori ad restitutionem damni emergentis obstrictus sit, prout hoc ipsum jus naut. *Wisbuic. art. 41. alleg. a Besold. in Thesaur. Pract. sub. voc. Wind* confirmat. *Germ. Der Schiffer muß keinen guten Wind verliegen.* Alias ad navigationis promotionem, & ut commercia indies incrementa sumant majora, Romani non solummodo interdictum, ne quid in publico flumine ripave ejus fiat, quo pejus navigetur, quod & contra eum, qui in mari aliquid fecit, ut navigatio deterior fiat, competit, *l. 1. §. 17. ff. de flum. Sed & actionem exercitoriam re-*
cept

ceperunt, de qua post *Mejer. in Coll. Argentor. ad tit. de exercit. act.* multa Commentatores Pandectarum proposuerunt.

XV. Tertio quoque in servitutibus venti ratio habetur. Quamvis enim juxta nostram *l. ult. §. 1. C. de servit. areæ* nemo ventum idoneum intercipere possit, attamen id ipsum ad alia ædificia, ubi favor agriculturæ cessat, extendendum non est. Quare si quis vicino ad suum commodum interceptionem venti adimere velit, ut venti non intercludendi servitutem sibi acquirat, necesse est. Est autem servitus venti non intercludendi, quando impedimenta, ventum spirantem intercludentia, remorantia aut avertentia, vicinus amovere cogitur, quo in area mea ad usum meum ventum habere possim. *Althus. lib. 1. Dicaolog. cap. 22. num. 44.* ubi tamen minus recte statuit, quod constitutio hujus servitutis etiam ad triturationem & purgationem frumenti necessaria sit. Extra servitutes porro in considerationem veniunt venti salubres, qui serenitatem & salubritatem afferunt, aeremque siccant atque purificant. Atque hi ipsi non incommode per interdictum Prætorium, quod restitutorium & prohibitorium est, de cloacis purgandis & reficiendis promoventur. Ad publicam enim utilitatem pertinet cloacarum purgatio & refectio, imo ad salubritatem & tutelam civitatum *l. 1. §. 2. ff. de cloac.* nam coelum pestilens, aliaque nociva minatur immundities cloacarum. *d. l. 1. §. 2. § 7.* Est autem cloaca locus concavus, per quem colluvies quædam fluit. *d. l. 1. §. 4. Capoll. de serv. præd. urb. n. 1.* Et sive sit publica, sive sit privata, eadem cura adhibenda erit. Hinc quoad privatam Prætor prohibet, ne vicinus vim faciat cloacas reficienti aut purganti, vel etiam in publicum immitenti. *cit. l. 1. §. 9.* modo damni infecti nomine caveat, *per l. 1. pr. § seq. ff. de cloac.* De cloaca vero publica propositum est interdictum, ut quod quis in cloaca publica factum sive immissum habet, quo usus ejus deterior fit, restituat. *l. 1. § 15. § seq. ff. de cloac.* *Mejer. in Colleg. Argentor. ad eund. tit. DN. Struv. Exerc. 45. th. 148. § 149. Dn. Brunnem. ad d. tit. Et Capoll. d. l. q. n. 3.* concludit, quod nemo possit in domo sua exercere artem, per quam malus odor seu foetor vicinis inferatur.

XVI. Ex eodem salubritatis principio, ut pestilens aer vel etiam ventus nocivus impediatur, sepeliebant Romani mortuos homines in locis extra urbem privatis, ut ex *Kirckm. tract. de funer. Roman.*

Roman. & jure nostro, præcipue ex *l. 12. C. de religios. & sum. funer.* fusius patet. Quamvis enim Gentiles circa demortuorum cadavera varios receperint ritus, adeo ut nonnulli devorarint mortuos, aut suspenderint; alii in mare, ac sterquilinia abjecerint; canibus alii, avibus, ferisque objecerint, cremarint, senesque de rupe præcipitarint, teste *Johanne Gerhard. in loc. Theologic. Rubr. de morte.* Rectius tamen Romani defunctorum corpora mandarunt terræ ac sepelierunt, qualis humatio etiam num hodie apud Christianos obtinet. Convenit enim mos hic cum omnium religiosissimorum hominum placitis, & hanc ob causam etiam consuetudo hæc humanior ac tolerabilior existimatur. Nec enim quicquam æquius & beatius est, quam corpus humanum, anima ad auras cælestes migrante, terræ, cui primam originem debet, miscere, quod ex divino oraculo hominem e terra fabricatum rursus in terram reverti debere, *Genes. 3. v. 19. Dan. 12. v. 2.* promanasse creditur.

XVII. Competit vero religiosa hæc inspectio Episcopis ac Superioribus, ut sepultura rite & in loco ad hanc rem destinato, peragatur, ac profunditas sepulchrorum præscripta probe observetur, quæ vel trium vel duarum ulnarum pro ratione hominis adulti vel infantis defuncti, juxta nonnullorum locorum consuetudinem, est, ut patet *ex Ordinat. Ecclesiast. Elector. Saxon. in art. gener. 15. §.* Nach deme sich auch an etlichen Orten begeben / daß die todten Körper durch die unvernünfftige Thiere / da die Kirchhöffe nicht zum besten verwahret / weil sie nicht tieff in die Erden gelegt / ausgegraben worden: als soll jedes Orts Obrigkeit diese Verordnung thun / daß die Gräber auff die alten und erwachsenen Leute aufs wenigste eines Manns tieff / desgleichen auch die Kinder also gegraben / auf daß dergleichen nicht mehr zu besorgen / &c. Idem in *Decreto Synodali de Anno 1624. repetitum §.* Ingleichen damit die Körper desto besser verwahret seyn mögen / verordnen wir / daß die Gräber tieff genug / und für die alten und erwachsenen Leute zum wenigsten 3. Ellen / für die Kinder aber 2. Ellen tieff gemacht werden / &c. Ratio hujus sanctionis simul expressa est, ne scil. cadavera sepulta a bestiis eruantur ac devorentur; cui & recte hanc addimus, quod inter sit. Reipubl. ne aer exhalationis putridis ac noxiis, quæ ex sepulchris oriri solent, corrumpatur, & sic corpora vivorum inficientur. *Carpz. lib. 2. jurispr. Consultor. def. 373.*

§. XVIII. Concludunt quoque ex hac ipsa salubritatis causa nonnulli, quod cadavera ad mortem damnata, neutiquam in aere vel patibulo ac rota relinquenda, sed terræ potius mandanda sint. Unde ardua conscientias supremorum Magistratum tangens exoritur quæstio: Utrum corpora damnatorum ad rotam, furcam, &c. juste maneant in elemento aeris & corvorum esca fiant? Ex Curtii *l. 3. hist. c. 2.* quidem colligitur, apud Persas moris fuisse, ut cadavera punitorum insepulta manerent & abjicerentur, id autem non magnopere curavit Theodorus Philosophus, cui minabatur Tyrannus mortem, & quidem insepultam: *Habes, respondit, cur tibi placeas, hemina sanguinis in tua potestate est.* Nam quod ad sepulturam pertinet, parum refert, supra terram an infra putrescam, inquit *Seneca de tranquill. anim. c. 14.* Tamen pro sepeliendis cadaveribus punitorum certant plures, inter quos etiam *Speckhan. cent. 1. quest. jur. 9. in tot. & Synops. Exec. jur. Caesar. l. 48. Pand.* cum aliis multis comparent, qui propterea provocant ad insignes textus ex sacris literis depromptos. Vid. *Deut. 21. v. 22. & 23. Galat. 3. v. 13. Jer. c. 8. v. 29. & c. 10. v. 26. Matth. 27. v. 57. 58. & seqq. Hoeb. 11. v. 9. add. c. Quæsitum c. 13. q. 3.* Hinc Wilhelmus Zepperus concludit, quod hac ex causa merito improbetur illa consuetudo, quæ hodie in Germania & alibi obtinet, ut scil. cadavera eorum, qui ob furta suspenduntur, aut alioquin rota concutiuntur, in ipso supplicii instrumento insepulta relinquuntur.

XIX. Pro stabilienda hac sententia uberius facit, quod sepultura, uti inter omnes ac sieguos constat, humano generi destinata sit, tam in resurrectionis genus ac symbolum, quam ut oculis vivorum parcatur, ne rei tam foedæ aspectu se contaminent, ad feritatem assuefiant & in ipsa mortuorum cadavera, perinde ac si hisce aspectibus gauderent, crudelitatem exerceant, & sic ad homicidia quasi inescantur homines. Præterea triste & deformis est spectaculum, ipsum hominis cadaver, tot annis in cruce suspensum & aspectui prætereantium expositum, dedecens prorsus nobilitatem illam, dignitatem ac excellentiam hominis, qua præ omnibus aliis creaturis terrenis tanquam ornamento singulari frui debet. Denique etiam, ut *Speckhan* asserit, grave est, quod ne prægnantes quidem mulieres a tam tetricis spectaculis immunes sint, cum solenne quasi sit multis in locis, ad vias potissimum publicas corpora punitorum suspendere, ut exempla tam mon-
strosa

strosa ostendantur obviis viatoribus, ac sæpissime mulierculis gravidis.

XX. Verum licet hæ rationes in specie quidem satis plausibiles sint; attamen, si ultimam hujus mundi senectam adspicias, in qua homo homini vere diabolus est, profecto per rationem status, ut reliqui subditi eo magis deterreantur a nefandis istis criminibus, hæc omnia, quæ in Germania & alibi passim in vindicta legitime exercenda adhibentur ac peraguntur, facile excusari, imo defendi queunt. Regulariter quidem verum est, corpora humana mortua terræ esse mandanda, juxta illud:

Reddenda est terra terra:

Tum vita metenda omnibus ut fruges.

Sic jubet necessitas.

Quod si vero homines tantis vitiis inquinati existant, ut ratio Reipublicæ exigat, etiam post exinanitionem corpora punitorum relinqui sive in rota, sive in patibulo, exemplo in terrorem subministrato, omnino id ex jure excusari potest. Quapropter in *l. capitalium 28. §. pen. de pœn.* expresse dicitur, famulos latrones, in his locis, ubi grassati sunt, furca figendos esse, ut deterreantur alii ab iisdem facinoribus & solatio sit cognatis & affinis interentorum in eodem loco pœna reddita. Hinc Vespasianus pœnæ conjuratorum addendum censuit, ut insepulti projicerentur, teste *Sueton. in Flav. Vespas. c. 2. in fin.* Neque hoc, quod homo ad imaginem DEI creatus sit, prout Zepperus tradit, aliquid evincit, quia imago DEI non tam quoad externam ipsius faciem corpoream, sed quoad respectum sanctitatis & justitiæ potius considerari debet; sicuti id ex sacra Scriptura patet, & ex *Sever. Boethii lib. de consol. Philos.* aliquo modo potest constare. Quum itaque homo improbus & ferinam quasi vitam agens, hominem plane exuat & ejusmodi enormia crimina committat, non amplius pro homine æstimandus erit. Et, ne alii in Republica viventes ac sinceri in deteriorem partem abripiantur, ejusmodi cadaverum punitorum adspectus bonis minime displicet, quamvis malis abominabilis sit. Unde optimum bene constitutæ Reipublicæ signum perhibetur, si furcæ non stent in viduitate, ut *Hippolitus de Massiliis* scribit, Denique non obest, quod *Speckhan* urget, iter-

esse Republicæ, ne aer inficiatur, neve gravidis mulieribus prætereuntibus damnum inferatur; vanus enim hic est metus, cum non tanta sit strages eorum, de quibus ultimum sumitur supplicium, ut aer propter factorem corrumpi possit. Præterea videmus, suppliciiis istis certa destinata esse loca, a quibus gravidæ mulieres vel abstinere, vel, si hoc conditio locorum non permittat, ad minimum oculos avertere debent, quæ de re præter alios consuli merentur *Burgold. de elem. juridic. consid. & Carpx. in prax. crim. p. 3. q. 137. n. 69. & seq. Ungepauer ad Decret. de sepult. n. 6. & seqq. Consentiant Covarr. 2. Var. Resol. c. 1. n. 11. Damhoud. in Pract. rer. crim. c. 153. n. 13. Petr. Gregor. Tholosan. lib. 31. Syn. 14. n. 8.*

XXI. Considerata hæcenus ventorum salubritate, leni nunc tramite discursus noster ad ventum vehementem insolitumque sese flectit, qui casum fortuitum, variis modis alias contingentem, constituit. Nam, ut cæteras prætereamus causas, præcipue vitio cœli, ut loquitur *l. 8. C. de loc. cond. exoritur. Hæc vitia vero contingunt vi potestatis calamitosa. l. 15. §. 2. locat. add. l. 8. C. eod. qualis non solum est fervor non aduetus. l. 15. §. 2. loc. nix immodica. l. 78. §. f. de contrab. empt. labes. l. 15. §. 2. l. f. loc. ibique Gothofred. terræ motus, incendium ex flumine ortum. l. 23. ff. de reg. jur. l. 30. §. ult. in fin. ff. locat. pluvia continua ac insolita, sed & violentia ventorum. l. 24. §. 4. de damn. infect. ad quam etiam refertur turbo, qui ab Aristotele *lib. 2. Met. vocatur Prester*, quo arbores, ædificia vel alia dejiciuntur, §. *cum a. Emtio 3. Inst. de emt. vendit.* Significat vero Turbo ventum vehementissimum, versatilem & se torquentem cum fragore maximo, objecta & obvia quæque deturbantem ac prosternentem, quando, ut ait *Silius Italicus* insanis turbinibus furit ventus, sive ut *Virgil. l. 1. Georg.**

— — Cum turbine nigro

Fervet hyems, culmumq; lenem stipulasq; volantes &c.

Et 2. Æneid.

— — Rupto turbine venti
configunt.

Unde etiam prælia ventorum concurrere dicuntur apud eundem *Virgil.* Merito vero cum turbine violentia ventorum ad casum fortuitum refertur, quia vis venti tanta est, ut firma quoque

que ædificia convellat, *l. 43. ff. de damn. infect.* Exemplum præbet Historia *Jobi cap. 1.* Talem quoque ventorum vim incredibilem iratus vitis nostris DEUS nobis immisit in confinio annorum 1612. & 1613. cui similem vim quisquam meminerat alias extitisse, in cujus rei memoriam DN. Ritterhus. conscripsit Elegos, quos Comment. Ejus *ad l. 23. ff. de R. J. Protheor. c. 6.* exhibet.

XXII. Hinc (1.) fluit, quod periculum emptoris sit, si sylva vendita, vel etiam fundus, arboribus turbine dejectis, ante traditionem longe minor aut deterior esse coeperit, cum periculum rei venditæ post emptionem celebratam ad emptorem spectet, juxta *§. 3. Inst. de empt. vendit.* Quamvis enim assertum hoc Grotio *de Jure Bell. ac Pac. lib. 2. c. 12. §. 15.* commentum juris civilis videatur, propter regulam, quod quælibet res domino pereat. Cujus asserto adstipulatur *Cusac. in tract. ad Afric. 8. ad l. 33. locat. Hortens. ad d. §. 3. Inst. de Empt.* Et *Hennig. ad Grot. d. l.* qui vel propterea periculum venditoris esse dicit, quod sine dubio mens contrahentiam, si super hac re interrogentur, talis sit, ut contractus non prius pro perfecto habeatur, nisi annumerato pretio & translato dominio, hocque tanquam magis naturale Græcos & Hebræos secutos esse. Multo certius tamen de jur. Roman. sentit *Ludov. Molin. de J. & J. Tract. 2. disp. 366. n. 11.* Cum enim venditor speciei, perfecto contractu, solum constituatur debitor rei determinatæ ac singularis, ad eamque jus acquirat emptor pro pretio, merito & sancitum, ut si illa casu quodam deterior reddatur, aut omnino pereat, periculum sit emptoris, venditorque liberetur. *Vid. Frantz. ad tit. de peric. & commod. rei vendit. n. 10. Dn. Hahn. ad Wesenbec. eod. tit. n. 1.* Tuendæ itaque legi Romanæ sufficit, quod ex aliis causis, quam dominio, juste statuerit, periculum & commodum ad emptorem pertinere. Quare cum hic contractus consensu perficiatur, statim quoque ejus rei petendæ facultatem dato pretio habet emptor, ubi itaque non avocet rem in individuo determinatam, iniquum est, damnum esse venditoris, qui absque mora est paratus rem tradere pretio soluto. Secus erat lege Ebræorum & Græcorum, qua hic contractus re perficiebatur, unde ante traditionem nullum plane jus emptori competit. Eleganter hæc omnia confirmat Johann.

de LUGO, cujus verba huc facientia refert Hahn. *de per. & com. rei vend. n. 1. Add. Bus. & Dn. Brunnem. ad l. 7. de per. & comm. rei vend. Perez. ad C. eod. tit. n. 3. Dn. Lauterbach. ad dict. tit. ff. de per. & comm. rei vend. th. 3.*

XXIII. Propter ventum inopinato exortum, etiamsi alteri hoc modo damnum illatum fuerit, cessat (2.) *Lex Aquilia* ex eodem principio, quod casu non culpa damnum datum sit, qui legem Aquilianam excludit. § 3. 4. 5. *Inst. ad L. Aquil.* ubi hoc exemplis declaratur. Quare si quis in stipulam suam vel spinam, comburendæ ejus causa ignem immiserit, & ulterius evagatus & progressus ignis alienam segetem vel vineam læserit, culpa caret, si subita vis venti longius ignem produxit, nisi die ventoso hoc fecerit. *l. 30. §. 3. ff. ad L. Aquil.* quia qui occasionem damni dat, damnum dedisse intelligitur, modo in actu illicito versetur, vel in licito quidem, sed nimis circumspicte agat, ut ex *seq. l. 31. ff. ad L. Aquil.* patet. Per occasionem vero hic causam intelligendam esse, cum *Tiraquell.* tradit *Dn. Brunnem. in comment. ad d. l.* Eodem modo si tegula a vento dejecta damnum dederit, non modo cessat *L. Aquil. l. 5. §. 2. ff. ad L. Aquil.* sed & ex cautione de damno infecto agi nequit. *l. 24. §. 4. & l. 43. ff. de damn. infect.* Stipulatio enim damni infecti tum demum committitur, si ædium operisve vitio damnum contigerit. *l. 24. §. 2. & ult. l. 43. in fin. ff. eod.* non vero si casu fortuito ceciderit, v. g. violentia ventorum. Non enim ruit, quod aut vento, aut omnino aliqua vi extrinsecus admota cadit, sed quod ipsum per se concidit. *d. l. 43. DN. Struv. Ex. 39. th. 19.* Eodem modo, si ex agro vicini arbores vi tempestatis confractæ in alterius agrum decidant, eoque facto vitibus illius noceant, vel ædificia demoliant, stipulatio damni infecti non committitur, quia non arborum vitio, sed ventorum vi damnum datur. *d. l. 24. §. 9. de damn. infect. Colleg. Argentor. ad eund. tit. th. 24.*

XXIV. Alias arborum vento dejectarum vel avulsarum ratio sæpius est habenda, unde de his pauca adhuc adjicienda erunt. Germanice vocantur, *Wind-Brüche* und *Wind-Fälle*. Unde *Vehner. in observ. Pract. ad hoc vocab. Wind-Brüche* und *Wind-Fälle* sind die vom Wind ausgerissene / umgeworfene und abgebrochene Bäume und Hölzer. In jure civili de e-
jus-

jusmodi arboribus non cæduis, vi ventorum dejectis, hoc dispositum est, quod usufructuarius illis ad comburendum vel ad refectionem domus uti possit, quando aliunde non habet materiam ignis. Alias arbores vi dejectæ, proprietarii sunt, neque usufructuarius extra hos necessarios usus sibi vindicare potest, unde quoque male facit, si easdem arbores evulsas vendere velit; potest tamen denunciare proprietario, ut vel tollat, vel pro derelicto easdem habeat. *l. 12. pr. & l. 19. §. 1. ff. de usufruct. ibique Brunnem. n. 1. 2. & 3. Capoll. de servit. rust. præd. c. 22. n. 9.* Aliud obtinet in fideicommissi possessore, qui extra omne dubium arbores grandes & fructiferas, ventorum vi evulsas, suas facit, cum ad neminem alium, quam ad Dominum spectent, qualis est fideicommissi possessor. *per l. 42. ff. de usur. & l. 29. §. fin. ff. qui & a quibus manum. Add. Knipschild. de fideicom. famil. nobil. c. 10. n. 94. postquam n. 1. & seq. per varias demonstravit leges & rationes, quod fideicommissi possessor non tam fructuarius, quam verus rei fideicommissariæ dominus sit.*

XXV. In sylvis publicis si ejusmodi arbores inveniantur, præprimis loci consuetudo est inspicienda, ea namque si legitime recepta est, vim legis habet, *juxta l. 32. ff. de Leg.* Unde ductu hujus consuetudinis quandoque Saltuariorum lucro cedunt. *An etlichen Orten kommen sie den Förstern und Jägern zu gut; An etlichen Orten allein die / so auff denen Scheide-Wegen und Gränken gefallen; An etlichen Orten gibt man denen Forst-Knechten ein gewisses Geld / Getreyd oder Holz dafür / restè VVehner. in observat. ad voc. Wind-Brüche.* Quandoque vero & quidem in multis locis subditis permittitur, ut easdem tollant, hinc ipsis per singulas septimanas certis diebus jus lignandi conceditur, quod tamen ut plurimum ita restrictum est, ne arboribus adhuc viridibus noceant, sed solummodo arbores dejectas vel vetustate collapsas, succidant. *Vide die Gothauische Forst-und Wald-Ordnung pos. 12. §. 1.* Posterior quidem consuetudo ubi recepta est absque justa causa immutari nequit, ne subditis pauperculis, quorum inopiæ alias succurrendum est, hoc modo commodior sustentationis subtrahatur occasio. *Prior vero, ut saltuariis cedant, omni*

re-

restringenda est modo, ne ipsis aperiatur via, ut sub prætextu arborum dejectarum sylvas devastent, quod ipsum quoque *Generosissimus DN. a Seckendorf. in aureo isto opere des teutschen Fürsten-Staats* prudentissime annotavit, dum inter alia p. 3. c. 3. sub. rubr. Von den Forst-Bann und Wald-Nutzung sequentia proposuit verba: Alles Reifig/ Zahle/ Abgänge/ Wind-Fälle/ Luft-Brüche sollen den Lands-Herren berechnet / absonderlich zu Feuerholz und Kohlen verhandelt / oder das Spänlesen um ein gewisses verstattet und für kein Accidenz der Jäger oder anderer gehalten werden / it. die Köhler soll man an alte/ gefallene/ ungesunde / wandelbare / kurze und strupige / knorrig / verdorrete Bäume / Windschläge oder Affterschläge zu forderst anweisen.

XXVI, Denique omnia illa, quæ de casu fortuito in jure nostro obveniunt, ad violentiam ventorum spectant, quæ tamen, ut ultimam tandem manum huic imponam materiæ, hac vice omitto, *B. L. ad DN. Ritterhus. tract. cit. leg. 23. ff. de R. J. ejusque c. 6. Protheor. & Sebast. Medic. tract. de cas. fortuit. remittens.* Et hæc ipsa hæcenus fuere, quæ pro ingenii mei tenuitate conscribere, solenni quæ examini submittere placuit. Restarent adhuc alia notatu consideratuque digna: ast quum temporis angustia, quæ me circumscriptum video, propositi mei metam inhibeat; Idcirco bono omine nunc finio, obnixè rogans, ut Benevolus Lector pauca hæc a candida cordataque mente profecta, æqui bonique consulere, & si forsitan errata nonnulla diligentiam nostram fefellerint, benevole eadem corrigere non gravetur. Interea benignissimo DEO, devotissimo mentis cultu adorando, pro divina clementia concessisque hæcenus viribus sempiternas ago gratias, eundemque ardentissimis imploro precibus, ut conatibus meis benedictione sua ulterius adesse dignetur, ne illos tanquam irritos susceptos, doleam, sed potius eosdem intemerato flore videam excrecentes.

T A N T U M.

LE
Wind